

Způsoby exekuce a její dopady na zadlužování současné populace

Radim Šuba

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Radim Šuba**
Osobní číslo: **H128403**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Způsoby exekuce a její dopady na zadlužování současné populace**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:

- rozdíly v exekucích na peněžitá plnění;
- na srovnání výše exekučních nákladů a jejich dopadů na dlužníka;

- a na úlohu sociální pedagogiky při prevenci proti zadlužování.

Součástí práce bude kvantitativní výzkum zaměřený na rozdílnosti v exekučních postupech a jejich vztahu k zadlužení populace.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BREBURDA, J. Exekuce srážkami ze mzdy 2013, Vyd.1. Praha: ANAG 2013. ISBN 978-80-7263-758-4.

HLAVSA, P., DÁVID, R. a KOJAN, M. Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů. rozhodnutí: poznámkové vydání s judikaturou podle stavu k 1. září 2013. Praha: Leges, 2013, 256 s. ISBN 978-80-87576-54-0.

KELLER, J. Soumrak sociálního státu. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, 158 s. ISBN 80-86429-41-5.

SMRČKA, L. Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, xxii, 538 s. ISBN 978-80-7400-199-4.

ŠUSTR, A. Nový daňový řád 2011: užitečný průvodce při aplikaci daňového řádu v praxi : praktické komentáře a návody pro daňové subjekty: leden 2011. Praha: Forum, 2011, [354] s. ISBN 978-80-904803-3-9.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.
Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

15. prosince 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 15. prosince 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 20.02.2015

Račim ŠUBA
.....
Jméno, příjmení a podpis diplomanta

ABSTRAKT

Obsahem této bakalářské práce je krátký exkurs do historie exekucí, který pokračuje přiblížením současných pramenů práva tohoto fenoménu v ČR. Zaměřuje se především na komparaci exekučních nákladů při exekuci daňové a exekuci vedené soudním exekutorem. Nejde však o detailní a vyčerpávající rozbor jednotlivých institutů. Jde o zamyšlení nad dopady a důsledky legálně zvolených exekučních postupů jako jednoho z mnoha příčin vedoucího k zadlužení. Jádrem práce je pak zadlužení domácností, zejména pak jeho vývoj, příčiny a sociální dopady. Aktuální stav současné společnosti konfrontuje s přístupem dlužníků i státu. Snaží se v rámci prevence a konkrétních nástrojů přispět ke zvýšení finanční gramotnosti a tím ke snížení zadlužení. V empirické části zkoumám důsledky vlivu exekučních nákladů na zadlužení a jejich vnímání samotnými dlužníky.

Klíčová slova: exekuce, výkon rozhodnutí, exekuční náklady, zadlužení, finanční gramotnost.

ABSTRACT

The content of this thesis is a short excursion into the history of executions which follows the approach of the current sources of law of this phenomenon in the country. It mainly focuses on the comparison of execution costs when the tax execution and execution led by the judicial executor. It is not a detailed and comprehensive analysis of the individual institutes. It is a reflection on the impact and consequences of legally elected-tion enforcement procedures as one of the many causes leading to debt. The core of the work is household debt, especially its development, causes and social impacts. The current state of contemporary society confronts borrowers with access to the state. It seeks to prevent and specifically-machines contribute to increasing financial literacy and to reduce debt. In the empirical part deals with the consequences of the impact of execution costs on debt and their perception of themselves borrowers.

Keywords: execution, enforcement, execution costs, debt, financial literacy.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Způsoby exekuce a její dopady na zadlužování současné populace“ zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce panu doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při jejím zpracování.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 23. 3. 2015

ŠUBA Radim
Šuba Radim

OBSAH

ÚVOD.....	7
I TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 EXEKUCE.....	9
1.1 EXEKUCE A JEJÍ ÚČEL, EXKURS DO HISTORIE.....	9
1.2 DRUHY EXEKUCÍ V ČR A OBJASNĚNÍ POJMŮ PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	11
1.3 KOMPARACE NÁKLADŮ EXEKUCE DAŇOVÉ A NÁKLADŮ SOUDNÍHO EXEKUTORA.....	17
1.4 AKTUÁLNĚ Z EXEKUČNÍHO PRÁVA.....	20
2 ZADLUŽENOST DOMÁCNOSTÍ V ČR.....	26
2.1 PŘÍČINY ZADLUŽENOSTI V ČR.....	26
2.2 NEJVÍCE OHROŽENÉ OSOBY.....	29
2.3 STATISTIKA VÝVOJE ZADLUŽENOSTI A POČTU EXEKUCÍ.....	30
3 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA A JEJÍ ROLE PŘI ZVÝŠENÍ FINANČNÍ GRAMOTNOSTI.....	32
3.1 SOCIÁLNÍ A PSYCHICKÉ DŮSLEDKY EXEKUCE.....	32
3.2 RIZIKA PRO SPOLEČNOST SPOJENÁ S EXEKUCÍ.....	33
3.3 FINANČNÍ GRAMOTNOST A PREVENTIVNÍ ÚLOHA SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY.....	35
3.4 ŘEŠENÍ ZADLUŽENÍ.....	37
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
4 DRUH A MNOŽSTVÍ NAŘÍZENÝCH EXEKUCÍ.....	43
4.1 VNÍMÁNÍ ROZDÍLŮ U EXEKUCE DAŇOVÉ A EXEKUCE PROVÁDĚNÉ EXEKUTOREM.....	47
4.2 AKTIVITA NEBO PASIVITA PŘI ŘEŠENÍ EXEKUCE.....	53
4.3 SOCIÁLNÍ A EKONOMICKÉ DOPADY NA DLUŽNÍKA.....	56
4.4 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU – DÍLČÍ ZÁVĚR.....	60
ZÁVĚR.....	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	64
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	69
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	70
SEZNAM PŘÍLOH.....	71

ÚVOD

Zadlužení a exekuce - dva fenomény, které spolu úzce souvisí. S těmito fenomény se minimálně prostřednictvím sdělovacích prostředků setkal snad každý. Z tohoto důvodu se hodlám v této práci zaměřit na otázku, zda exekuce jako logický následek zadlužení sama o sobě toto zadlužení ještě více a neúměrně neprohlubuje. Podstatné rozdíly exekucí lze mimo právní úpravu spatřovat zejména v jejich finanční náročnosti. Z tohoto pohledu by vhodně zvolený způsob exekuce mohl pomoci části předlužené populace ke zlepšení sociální situace, vymanění se z dluhové pasti nebo zmírnění následků exekuce.

Cílem bakalářské práce je popsat rozdíly v exekučních nákladech, neboť tyto v konečném důsledku dopadají na dlužníka a často mnohonásobně přesahují vymáhaný nedoplatek.¹ Zejména rozdíly v nákladech Daňové exekuce² prováděné správními orgány a exekuce prováděné soudními exekutory.³

Je tedy „správné – morální“ vymáhat tyto pohledávky za pomoci exekutorských úřadů, pokud lze primárně využít platná ustanovení zákona č.280/2009 Sb., Daňový řád (dále jen daňový řád)?

Dle platných právních norem tento postup státním orgánům současná legislativní úprava umožňuje. Zadluženost stejně jako problematiku exekucí v této práci nelze zcela obsáhnout. Zaměřím se proto na exekuci, jeden z důsledků, a současně příčinu zadlužení.

V práci se zaměřím na legislativní úpravu a srovnávání exekucí, na peněžité plnění v ČR a to za pomoci právních předpisů, judikátů i dostupné literatury. Pro lepší orientaci objasním základní pojmy. Zmíním s exekucí spojené dopady novely občanského soudního řádu, která byla uveřejněna ve sbírce zákonů pod číslem 396/2012 Sb., s účinností od 1. 1. 2013. Charakterizuji osoby, kterých se problematika zadluženosti, potažmo exekucí ponejvíce dotýká a na něž dopadá nejcitelněji. Popíšu vývoj zadlužení v ČR s uvedením jeho příčin. Zamyslím se nad úlohou sociální pedagogiky při prevenci v oblasti zadlužení, finanční gramotnosti a řešení exekucí, neboť sociální pedagogika by preventivním působením mohla ohroženým skupinám pomoci.

¹ § 153 odst.1, zákona č.280/2009 Sb., ze dne 22. července 2009, daňový řád

² Zákon č.280/2009 Sb., ze dne 22. července 2009, daňový řád

³ Zákon č.120/2001 Sb., ze dne 28. února 2001, o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 EXEKUCE

Exekuce, neboli vynucení povinnosti, která nebyla splněna dobrovolně, ač splněna být měla. Postup vynucení je striktně upraven legislativou. U některých typů pohledávek však lze zvolit rozdílnou procesní normu, podle níž se bude při exekuci postupovat. Volba a způsob vymáhání tedy často záleží na rozhodnutí věřitele. S volbou normy, způsobem provedení exekuce jsou bezpodmínečně spojeny i náklady exekuce, jež dopadnou na dlužníka, tedy toho, kdo svou povinnost neplnil dobrovolně.

1.1 Exekuce a její účel, exkurs do historie

Výkon rozhodnutí neboli exekuce, je proces směřující k poskytnutí ochrany subjektivních práv a zákonem chráněných zájmů fyzických osob, právnických osob a státu. Stát a právo jsou vazbou ve vztahu jednotlivce a společnosti. Díky nim lze stabilizovat poměry vycházející z vývoje společnosti. Je tedy odpovědností státu zajistit respektování práv a povinností tam, kde základní pravidla chování a slušnost již nestačí.⁴

Účelem vykonávacího řízení a exekuce je vymožení plnění, realizace práva, které bylo přiznáno oprávněnému rozhodnutím soudu, případně jiného věcně a správně příslušného orgánu.

K účelu exekuce se opakovaně vyjádřil i nejvyšší soud, kdy potvrdil, že účelem exekuce je uspokojit oprávněného, jestliže povinný nesplnil svou povinnost uloženou mu vykonávaným rozhodnutím nebo jiným titulem.⁵

Jednu z prvních kodifikací upravujících institut exekucí lze dohledat v římském právu, konkrétně v Zákoně dvanácti desek. Zde byla odpovědnost dlužníka pojata jako odpovědnost personální, což znamená, že dlužník ručil za své závazky vlastním tělem - životem. Nedošlo - li ke splnění dluhu, byl věřitel oprávněn dlužníka prodat do otroctví, nebo jej dokonce usmrtit.

Zákon dvanácti desek:

„deska III.: 1. Těm, kdo se přiznali k dluhu a jejich záležitosti byly dle práva rozsouzeny, budiž dáno zákonných třicet dní. 2. Potom nechť se věřitel vložím ruky dlužníka zmocní. Ať jej zavede před soud. 3. Nesplní-li dlužník rozsudek anebo nezaručí-li se někdo za něho, ať jej věřitel odvede s

⁴ GROSSOVÁ, M. *Exekuce na peněžitě plnění v současné právní praxi*: podle stavu k 1. 1. 2007. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 13.

⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2012, sp. zn. 20 Cdo 3870/2011. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-11-2014] a Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. června 2012, sp. zn. 20 Cdo 66/2012-*Účel exekuce a náklady exekuce* In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-11-2014]

sebou. Ať jej spoutá, buďto provazem anebo okovy o váze 15 liber, ne těžšími, chce-li však, ať jej spoutá lehčími. 4. Chce-li dlužník, ať žije ze svého. Nežije-li ze svého, ať ten, kdo jej bude držet v poutech, mu dává denně libru mouky, chce-li, ať dává více. 5. Takto byl dlužník držěn v poutech 60 dní. Během této doby byl po tři po sobě jdoucí trhové dny přiváděn před prétora na shromaždiště a bylo povoláváno, k jak vysoké peněžité pokutě byl odsouzen. Při třetím trhovém dnu byl pak tres-tán na hrdle, anebo prodáván do ciziny za Tiberu. 6. Při třetím trhovém dnu ať dlužníka rozsekají na kusy, usekne-li si některý z věřitelů více nebo méně, nebudiž to na újmu.“⁶

Tato krutá úprava doznala změn po roce 326 před n. l., kdy byl v důsledku plebejských nepokojů přijat zákon Lex Poetelia Papiria - Poeteliuv zákon. Tento zákon již usmrcení nebo uvěznění dlužníka v okovech neumožňoval, stále však bylo možno žádat odpracování dluhů a to i v rámci nucené práce.⁷ Účelem této práce není vyčerpávajícím způsobem popsat celou historii vývoje exekučního řízení, přesto jsem považoval za vhodné poukázat na fakt, že exekuce není pouze fenoménem současnosti, ale je v různých podobách neodmyslitelně spjata s lidskou společností již mnoho staletí. A stejně jako v minulosti, tak i v současnosti může být a je jednou z příčin sociálního vyloučení.

Nyní se krátce zmíním o vývoji v oblasti exekučního práva od vzniku Československa. Právní úprava exekuce pro Československou republiku vycházela až do roku 1951 ze zákona č. 79/1896 ř.z., o řízení exekučním a zajišťovacím. V českém právním prostředí během tzv. právníké dvouletky vešel v účinnost zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád. Tento kodex poprvé samostatně upravoval exekuční řízení a vlivem poválečného uspořádání byl inspirován právem sovětským. Exekuce však nezapadaly k socialistickým ideálům a zájem o tuto oblast práva byl proto poněkud potlačen. Tento právní předpis byl s účinností ode dne 1. 4. 1964 nahrazen zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“).

Tato právní norma, dnes již více než sto padesátkrát novelizovaná, je v současné legislativě bezpochyby primárním pramenem práva⁸ upravujícím vykonávací řízení a k exekučnímu i daňovému řádu má povahu subsidiárního předpisu. Právní úprava v oblasti exekučního řízení se po roce 1989 vyvíjí velice rychle. Důvodem jsou změny společenských vztahů, nové společenské uspořádání, přechod na tržní systém hospodaření a další změny ve společnosti, na něž se legislativa snaží reagovat.

⁶ SKŘEJPEK, M. *Texty ke studiu římského práva*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2001, s. 33.

⁷ SCHELLE, K., ŽIDLICKÁ, M. a VLČEK, E. *Obecné dějiny státu a práva v dokumentech*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 174.

⁸ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, s Usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů kde hlava pátá zaručuje právo na soudní a jinou právní ochranu.

Právě z důvodů neuspokojivého stavu vymahatelnosti práva byly na počátku 21. století přijaty zákony č.121/2001 Sb., Exekuční řád (dále jen „Exekuční řád“) a zákon č. 337/1992 Sb., O správě daní a poplatku, který byl v roce 2009 nahrazen obsáhlejší a propracovanější právní normou, zákonem č. 280/2009 Sb. Daňový řád (dále jen „Daňový řád“).

K vývoji práva a přiměřenosti právní regulace se vyjádřil i předseda nejvyššího soudu JUDr. Josef Baxa na konferenci Pražský právnícký podzim, kdy v závěru vystoupení označil stav právní regulace za dlouhodobě neuspokojivý a místy katastrofální.⁹ Náš právní řád se vyznačuje množstvím právních norem, jejichž výklad je mnohdy nejednoznačný, nedokonalý nebo dokonce protichůdný. Zorientovat se v těchto normách je někdy problém i pro samotnou justici, natož pro občana.

1.2 Druhy exekucí v ČR a objasnění pojmů právní úprava

K pochopení problematiky exekucí je nutno ozřejmit pojmy, které se k tomuto fenoménu vztahují. Na prvním místě je nutno zmínit, že termín „výkon rozhodnutí“ byl do našeho právního řádu začleněn až v roce 1964, zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.¹⁰ Konkrétně se jedná o část šestou zákona, která upravuje řízení k vynucení splnění povinnosti uložené vykonatelným rozhodnutím. Oba termíny „exekuce“ i „výkon rozhodnutí“ - jsou součástí našeho právního řádu a jejich užití je podmíněno právní normou, podle níž se při „výkonu rozhodnutí“ neboli „exekuci“ postupuje a který orgán, výkon rozhodnutí - exekuci provádí. Z tohoto důvodu se i v této práci budou vyskytovat termíny oba.

Výkon rozhodnutí – exekuci lze realizovat, tedy nařídit a provést, zásadně na základě zákona a v jeho souladu. Je tedy nutné rozlišovat kdo na podkladu jakého exekučního titulu, jakým způsobem a zejména podle které právní normy exekuci provádí.

Předpokladem pro nařízení exekuce je existence vykonatelného rozhodnutí nebo jiného exekučního titulu.¹¹

⁹ BAXA, J. *Přiměřenost právní regulace Pro jevy účastníků* - stav k 6.7.2014 do částky 51/2014 Sb. a 14/2014 Sb.m.s. RA581 In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21-10-2014] – dostupné rovněž z <http://www.novinky.cz/domaci/283996-stat-uz-neni-schopen-dodrzovat-zakony-varoval-sef-nejvyssiho-spravniho-soudu.html>

¹⁰ Zákon č.99/1963 Sb., ze dne 4. prosince 1963, *Občanský soudní řád*, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.října 2009, *K exekuci*, sp. zn. 20 Cdo 3160/2007, do částky 47/2014 Sb. a 12/2014 Sb. m. s. - RA574JUD157710CZ - JUD157710CZ - In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21-11-2014]

Exekučním titulem je rozhodnutí vydané v řízení správním, občanském soudním nebo daňovém ve formě rozsudku, usnesení, schváleného smíru, případně platebního rozkazu.¹²

Exekuci lze rozlišit jednak dle druhu plnění a to na - výkon rozhodnutí na peněžitě plnění, nepeněžitě plnění nebo výkon rozhodnutí o výchově nezletilých dětí.

Dále ji lze rozlišit dle současné právní úpravy v ČR do čtyř základních forem. Liší se formální právní úpravou, svým účelem, jakožto i vymezením orgánu, který splnění povinnosti vymáhá. Její formy jsou tyto:

- **Exekuce - výkon rozhodnutí v občanském řízení soudním** prováděný soudem - je upraven zákonem č.99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- **Exekuce vedená soudním exekutorem** - je upravena exekučním řádem č. 120/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- **Exekuce – výkon rozhodnutí prováděný správním orgánem** - je upraven zákonem č. 500/2004 Sb., o správním řízení a týká se pouze exekuce na nepeněžitá plnění. V případě peněžitých plnění se postupuje dle zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád.
- **Daňová exekuce** - nařizovaná a vedená správcem daně je upravena zákonem č. 280/2009 Sb., daňový řád.¹³

Shora uvedené členění zcela koresponduje s ustanovením § 2 zákona č.119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí. Stejně tak tento zákon pro sjednocení definuje i další k exekučnímu řízení se vztahující pojmy¹⁴.

Společným a základním znakem všech forem exekucí zůstává vymožení práva pro oprávněného od dlužníka. Tedy vymožení pohledávky – dluhu práva, které bylo přiznáno exekučním titulem. Daňový řád poté pohledávku definuje v ustanovení § 153 odst. 1, jako nedoplatek nebo daňový nedoplatek jako splatnou, neuhrazenou část daně nebo jejího příslušenství, nebo neuhrazenou částku zajištěné daně.

¹² GROSSOVÁ, M. *Exekuce na peněžitě plnění v současné právní praxi*: podle stavu k 1. 1. 2007. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 27.

¹³ ŠUSTR, A. *Nový daňový řád 2011: užitečný průvodce při aplikaci daňového řádu v praxi: praktické komentáře a návody pro daňové subjekty*: leden 2011. Praha: Forum, 2011, s. 12.

¹⁴ HLAVSA, P., DÁVID, R. a KOJAN, M. *Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí*: poznámkové vydání s judikaturou podle stavu k 1. září 2013. Praha: Leges, 2013, s. 26.

Oprávněným je osoba věřitele, to je ten, jehož pohledávka se exekucí vymáhá. Podle OSŘ věřitel a dlužník v případě řízení sporného a v případě řízení nesporného oprávněný a povinný.¹⁵

Povinným je osoba dlužníka, tedy ten, proti němuž je exekuce nařízena a prováděna.

Správce daně je ten, kdo nařizuje a provádí exekuci podle daňového řádu.

Přehled druhů exekucí – výkonů rozhodnutí jsem shrnul z důvodu přehlednosti a komplexnosti aby bylo zřejmé, jak jsou upraveny naší legislativou. Pro tuto práci je však stěžejní komparace rozdílů v nákladech exekuce daňové a exekuce vedené soudním exekutorem. Zde vidím nepropastnější rozdíl v jejich finanční nákladnosti dopadající na dlužníka při vymáhání daňových pohledávek.

Daňová exekuce

Daňová exekuce – exekuce na peněžitá plnění je upravena zákonem č.280/2009 Sb., Daňový řád. Tato exekuce je určena k vymožení vlastních pohledávek správce daně nebo správního úřadu, které vznikly v daňovém či správním řízení. Při vymáhání těchto daňových pohledávek stát vystupuje ve dvojitěm postavení, jednak jako věřitel, ale současně také jako exekuční orgán.¹⁶ Exekuční řízení se zahajuje a provádí vždy z moci úřední. **Jedná se o exekuci nejrychlejší** - do řízení nevstupuje soud a záleží pouze na správci daně, jak rychle a aktivně pohledávku vymáhá.

U exekuce správní na peněžitá plnění je procesní postup upraven § 106 zákona č.500/2004Sb., správního řádu, který stanoví, že pro exekuci vybírání a evidenci peněžitých plnění se uplatní postup pro správu daní.¹⁷

Jak je výše uvedeno, správcem daně je ten, kdo nařizuje a provádí exekuci podle daňového řádu. Při vymáhání daňových nedoplatků je to správní orgán nebo jiný orgán státu, jako například finanční úřad, celní úřad, ale i obecní úřad, kterému je svěřena přenesená působnost¹⁸ v oblasti státní správy.

Správa daní je jedním z dílů veřejné správy, projev veřejné moci, správa veřejných záležitostí. Předmětem správy daní jsou zejména daně a poplatky, jež jsou příjmem veřejného rozpočtu. Cílem správy daní je zjištění daně, stanovení daně a její vybrání neboli zabezpečení její úhrady.

¹⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., ze dne 4. prosince 1963, *Občanský soudní řád*, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶ BREBURDA, J. *Exekuce srážkami ze mzdy* 2013, Vyd. 1. Praha: ANAG 2013. s. 27.

¹⁷ Zákon č.500/2004 Sb., ze dne 24. června 2004, *správní řád*, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ § 61 zákona 128/2000 Sb. ze dne 12. dubna 2000 *o obcích (obecní zřízení)* ve znění pozdějších předpisů

Z čl. 11 odst. 5 Listiny pak vyplývá, že daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.¹⁹

Pro jasnější představu čtenáře uvedu příklad pohledávek, které lze vymáhat daňovou exekucí. Může jít například o daň z příjmů, daň z přidané hodnoty, spotřební daně, daň silniční, daň z nemovitostí, daň dědickou, daň darovací, daň z převodu nemovitostí, cla, správní poplatky, soudní poplatky, ekologické poplatky, ale rovněž i pokuty ukládané obecními úřady v přenesené působnosti, pokuty ukládané v přestupkovém řízení za dopravní přestupky, přestupky proti veřejnému pořádku, místní poplatky a mnoho dalších. Jako předmět správy daní jsou pak tyto daně a poplatky legislativně vymezeny § 2 daňového řádu,²⁰ jakož i jednotlivými právními normami, které jejich správu a vybírání upravují.

Procesní úprava vymáhání neboli daňové exekuce je zanesena v Oddíle prvním, daňového řádu. Zde je rovněž vyjádřen vztah subsidiarity k občanskému soudnímu řádu, jak již bylo uvedeno v odstavci 1.1 této práce. Nejde tedy o úpravu zcela komplexní, ale předpokládá podpůrnou aplikaci občanského soudního řádu. Pokud daňový řád přímo neupravuje postup při exekuci, použije se přiměřeně občanský soudní řád.²¹

Exekuční prostředky neboli nástroje, jimiž lze vymoci pohledávku a tím splnit cíl daňové exekuce, jsou taxativně stanoveny daňovým řádem a exekuci tak lze provést těmito způsoby:

- srážkami ze mzdy,
- příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb,
- příkázáním jiné peněžité pohledávky,
- postižením jiných majetkových práv,
- prodejem movitých věcí,
- prodejem nemovitých věcí.²²

¹⁹ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Zákon č. 280/2009 Sb. ze dne 22. července 2009 *daňový řád*, ve znění pozdějších předpisů

²¹ Vymáhání daní podle daňového řádu - stav k 30.6.2014 do částky 51/2014 Sb. a 14/2014 Sb.m.s. - RA578 – LIT38370CZ - In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 19-12-2014]

²² § 178 odst. 5, zákona č. 280/2009 Sb. ze dne 22. července 2009 *daňový řád*, ve znění pozdějších předpisů

Exekuce vedená soudním exekutorem

Exekuce podle exekučního řádu zákona č. 120/2001 Sb., v platném znění (dále jen „Exekuční řád“) prováděná soudními exekutory, je v našem právním řádu zakotvena od roku 2001. Exekutor vymáhá pohledávky v takovém rozsahu, v jakém mohl vést výkon rozhodnutí soud do účinnosti novely, která byla přijata zákonem č. 396/2012 Sb., s účinností od 1. 1. 2013. Exekutor **může vymáhat i veřejnoprávní pohledávky realizované formou daňové a správní exekuce**. Současně vymáhá i své náklady a náklady exekuce. Jde zde o střet soukromého prvku s prvkem veřejným.²³ Úkony soudního exekutora jsou považovány za úkony exekučního soudu.²⁴

Exekuce prováděná soudním exekutorem, se na rozdíl exekuce daňové, která je zahajována z moci úřední, zahajuje na návrh. Tím je vyjádřena zásada dispoziční, kdy si oprávněný vybírá exekutorský úřad dle vlastní úvahy a není přitom vázán místní příslušností. Oprávněný může podat návrh na nařízení exekuce a určení exekutora, pokud disponuje některým z exekučních titulů, jejichž výčet je uveden v § 40 exekučního řádu.

Soudní exekutor na návrh oprávněného požádá věcně a místně příslušný soud dle místa trvalého pobytu dlužníka o pověření a nařízení exekuce. Jsou-li při podání návrhu splněny veškeré zákonem stanovené náležitosti, jejichž výčet je taxativně uveden v § 38 exekučního řádu, soud toto pověření vydá a exekutor může zjišťovat a zajišťovat majetek povinného. K samotnému zahájení exekučního řízení však nově dochází již okamžikem doručení exekučního návrhu exekutorovi § 35 exekučního řádu. Takto vedené exekuce musí být bez výjimky zapsány do rejstříku zahájených exekucí. Exekutor svou činnost provádí na celém území ČR a s využitím exekučních prostředků,²⁵ jimiž disponuje i soud mimo pozastavení řídičského oprávnění. Exekuce prováděná soudním exekutorem je v porovnání s výkonem rozhodnutí prostřednictvím soudu bezesporu rychlejší, operativnější a tedy úspěšnější. V porovnání s exekucí daňovou je však tento způsob pomalejší a z hlediska operativnosti je srovnatelný. Na rozdíl od výkonu rozhodnutí prováděného soudem si soudní exekutor sám volí způsob a nejvhodnější exekuční prostředky. Není vázán návrhem oprávněného. Stejně tak činí i správní orgán – správce daně při exekuci daňové. Ten rovněž volí nejvhodnější postup a stejně jako exekutor zjišťuje a pátrá po majetku dlužníka.

²³ BREBURDA, J. *Exekuce srážkami ze mzdy 2013*, Vyd. 1. Praha: ANAG 2013. s. 27.

²⁴ §28 zákona č.120/2001 Sb., ze dne 28. února 2001, o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

²⁵ §59 zákona č.120/2001 Sb., ze dne 28. února 2001, o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

U soudního exekutora nelze nezmínit jeden velice důležitý a dle mého názoru nejvýznamnější motivační činitel, a tím je zájem o rychlé vymožení pohledávky. Právě od vymožení se odvíjí odměna exekutora, který je na výsledku řízení finančně zainteresován. Tento motivační prvek u exekuce daňové chybí.

Stejný pohled má i Breburda, který uvádí, že střet soukromého prvku s veřejným s sebou nese kromě výhod i nevýhody, jako větší riziko účelových výkladů a nezákonných postupů zaměstnanců soudního exekutora.²⁶

Postavením exekutora a samotným exekučním řádem se mnohokrát zabýval Ústavní soud ČR. Pro příklad lze uvést jeho nálezy sp. zn. Pl. ÚS 51/05, kdy deklaroval, „že úpravu exekučního řádu problematickou neshledal. Současně však uvedl, že z hlediska ochrany práv občanů je rizikem spíše hybridní postavení exekutora. Ten je nadán značnými pravomocemi veřejné moci a zároveň sledujícího svůj majetkový prospěch ze soukromého podnikání. Ústavní soud zde klade důraz na kontrolu a dohled nad činností exekutora ze strany správních orgánů, ministerstva spravedlnosti.“²⁷

Náklady exekuce i činnost soudního exekutora jsou dlouhodobě diskutovaným tématem, a to již od samotného vzniku této instituce v roce 2001. Nejen postup při exekuci, ale především výše exekučních nákladů, jsou předmětem kritiky jak ze strany médií, tak zejména dlužníků.²⁸ Že jde o problematiku legislativně nejednoznačnou, dynamicky se měnící, lze dovodit jak z množství judikatury ústavního soudu, která se k této problematice vztahuje,²⁹ tak i z příspěvků publikovaných exekutorskou komorou.

Přes všechny klady nebo zápory je nutno vycházet ze skutečnosti, že se jedná o institut zákonný a soudní exekutor je od roku 2001 součástí našeho právního řádu.

²⁶ BREBURDA, J. *Exekuce srážkami ze mzdy 2013*, Vyd. 1. Praha: ANAG 2013. s. 27.

²⁷ Pl. ÚS 51/05-K *nepřípustnosti opravného prostředku proti exekučnímu příkazu*; k návrhu na zrušení § 47 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů - poslední stav textu stav k 30. 6. 2014 do částky 51/2014 Sb. a 14/2014 Sb.m.s. - RA578, JUD151142CZ - JUD151142CZ In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20-12-2014]

²⁸ ČIŽINSKÝ, P. *Iuridicum Remedium, Analýza systémových chyb na poli exekucí* [online]. 2012 [cit 8-9-2014]. Dostupné z: <http://www.iure.org/14/89/analyza-systemovych-chyb-na-poli-exekuci>

²⁹ Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2007 č JUD34691CZ - Pl. ÚS 8/06-*Základ pro výpočet odměny exekutora v případě dobrovolného plnění povinného po nařízení exekuce*, Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 17. 02. 2009 JUD147946CZ - I. ÚS 684/07 - 2-K *náhradě nákladů exekuce a k odměně soudního exekutora*, Nález úst. soudu JUD211094CZ - IV.ÚS 1881/11-1-K *neopodstatněnému navyšování nákladů exekučního řízení*; k závaznosti nálezu. Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2013 JUD246103CZ - I. ÚS 1787/11 - 2-*Stanovení výše odměny soudního exekutora*. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 9-12-2014]

1.3 Komparace nákladů exekuce daňové a nákladů soudního exekutora

Nyní po objasnění pojmů, které se k výkonu rozhodnutí - exekuci vztahují, a postavení a pravomoci exekučních orgánů, zaměřím pozornost k nákladům exekuce. Náklady exekuce při exekuci daňové na peněžitá plnění prováděné správcem daně a exekuci vedené prostřednictvím soudního exekutora. Minimálně z pohledu dlužníka se dostáváme k jednomu z nejzásadnějších rozdílů mezi těmito exekucemi a to ve výši v nákladech a odměnách za tyto exekuce. Právě exekuční náklady dopadají na dlužníka a promítají se do jeho celkového finančního zatížení. **Z tohoto pohledu je zcela zásadní, zda správce daně požádá o vymáhání pohledávky soudního exekutora nebo exekuci provede sám.**

Daňový řád stanoví, že exekuční náklady jsou náklady řízení, které je v souvislosti s exekucí povinen hradit dlužník, pokud nebyla exekuce provedena neoprávněně a jsou upraveny § 182 až 184 daňového řádu.

- *„Náklady za nařízení daňové exekuce činí 2 % z částky, pro kterou je daňová exekuce nařízena, nejméně však 500 Kč a nejvýše 500 000 Kč; povinnost jejich úhrady vzniká dlužníkovi vydáním exekučního příkazu nebo vydáním samostatného rozhodnutí, kterým správce daně stanoví výši exekučních nákladů.*
- *Náklady za výkon prodeje činí 2 % z částky, pro kterou je daňová exekuce nařízena, nejméně však 500 Kč a nejvýše 500 000 Kč; povinnost jejich úhrady vzniká dlužníkovi zahájením dražby nebo zpeněžením předmětu daňové exekuce mimo dražbu.“³⁰*

Exekuční řád upravuje náklady exekuce soudního exekutora v § 87 odst. 1 exekučního řádu takto: *„Náklady exekuce jsou odměna exekutora, náhrada paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při exekuci, náhrada za doručení písemností, odměna a náhrada nákladů správce závodu, a je-li exekutor nebo správce podniku plátcem daně z přidané hodnoty, je nákladem exekuce rovněž příslušná daň z přidané hodnoty podle zvláštního právního předpisu (dále jen "náklady exekuce").“³¹*

Stejně jako exekutor, tak i oprávněný má nárok na náhradu nákladů a k jejich úhradě je zavázán povinný. Exekutor vyměřuje náklady příkazem k úhradě nákladů exekuce. Tímto uloží povinnému

³⁰ § 183 odst. 1, zákona č. 280/2009 Sb. ze dne 22. července 2009 daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

³¹ § 87 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., ze dne 28. února 2001, o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

povinnost uhradit náklady oprávněného, odměnu soudního exekutora a náhradu hotových výdajů. Tyto tři složky tvoří částku, kterou je dlužník povinen hradit k vymáhané pohledávce a společně tvoří náklady exekuce.

Odměnu soudního exekutora upravuje vyhláška č.330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.³² Dle tohoto právního předpisu má soudní exekutor nárok na minimální odměnu ve výši 3.000,- Kč. Snížená sazba odměny je poté podmíněna splněním povinnosti ze strany dlužníka-povinného a uplatní se, pokud povinný uhradí dlužnou částku do 30 dnů od doručení příkazu k úhradě. Odměna exekutora poté činí 50%.

Odměna za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky do 3 000 000,- Kč činí 15% ze základu a dále dle výše vymáhané částky. Odměna je závislá na výši dlužné vymáhané částky.³³ Výše hotových výdajů je stanovena paušální sazbou, jejíž výše činí 3.500,-Kč a je rovněž upravena zmíněnou vyhláškou. Pokud však povinný splní svou povinnost ve lhůtě 30 dnů, činí výše hotových výdajů 1.750 Kč.

Pro jasnou představu uvedu příklad rozdílů exekučních nákladů u daňové exekuce a exekuce vedené soudním exekutorem.

Příklad č. 1: Náklady exekuce dle daňového řádu

Pokud správce daně, např. orgán obce vymáhá pohledávku dle daňového řádu a to srážkou ze mzdy nebo příkázáním pohledávky z účtu daňového dlužníka, budou náklady až do výše pohledávky 25.000,-Kč činit „pouze“ částku 500,- Kč.

Vymáhá-li tedy správce daně pokutu uloženou ve správním řízení podle daňového řádu ve výši 10.000,-Kč, náklady za nařízení daňové exekuce činí 2% z částky 10.000,-Kč, tj. 200,-Kč, nejméně však 500 Kč.³⁴ **Dlužníkovi bude ze mzdy nebo účtu celkem sraženo 10.500,-Kč.**

³² Vyhláška č.330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti ze dne 5. září 2001, o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.

³³ § 6 vyhlášky č. 330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti ze dne 5. září 2001, o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.

³⁴ §173 odst. 1, zákona č. 280/2009 Sb. ze dne 22. července 2009 daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Příklad č. 2: Náklady exekuce dle exekučního řádu

Bude-li tu stejnou pohledávku vymáhat srážkou ze mzdy nebo příkázáním pohledávky z účtu dlužníka soudní exekutor podle exekučního řádu, bude dlužná pohledávka navýšena minimálně o odměnu soudního exekutora ve výši 3.000,-Kč a hotové výdaje ve výši 3.500,-Kč plus DPH.

Výroková část příkazu k úhradě nákladů exekuce se bude skládat minimálně z těchto částí:

- a) odměny soudního exekutora za provedení exekuce ve výši 3.000,-Kč plus DPH ve výši 630,-Kč celkem 3.630,-Kč
- b) náhrady hotových výdajů účelně vynaložených v souvislosti s prováděním exekuce ve výši 3.500,-Kč plus DPH ve výši 735,-Kč, celkem tedy ve výši 4.235,-Kč

Vymáhá-li stejnou pohledávku soudní exekutor, bude daňovému dlužníkovi ze mzdy nebo účtu celkem sraženo 17.865,-Kč.

Uvedené příklady jsou nejtypičtější z hlediska četnosti a lze na nich přehledně demonstrovat markantní nepoměr v nákladech exekuce. Pouhým porovnáním částek, které dopadají na dlužníka, vychází exekuce prostřednictvím soudního exekutora nepoměrně nákladněji než exekuce daňová. Přes shora uvedený nepoměr v exekučních nákladech předávají v mnoha případech správci daně daňové pohledávky k vymáhání soudním exekutorům. Zejména se to bude týkat obecních úřadů, finančních úřadů a jiných orgánů státu. Tento postup lze dohledat na úředních deskách jednotlivých exekutorských úřadů, rejstříků zahájených exekucí a je zřejmý i z vyjádření exekutorské komory.

Dle daňového řádu si správce daně může vybrat, zda bude nedoplatek vymáhat sám nebo zabezpečí jeho vymáhání prostřednictvím soudního exekutora.³⁵ (do účinnosti novely mohl požádat o výkon rozhodnutí i soud) Toto rozhodnutí však není pouze na libovůli správce daně, ale je nutno splnit zákonné podmínky.

Správce daně by měl zvolit takový způsob vymáhání, „*aby výše nákladů spojených s vymáháním, které bude daňový subjekt povinen uhradit, nebyla ve zjevném nepoměru k výši nedoplatku.*“³⁶

Z důvodové zprávy lze vyčíst úmysl zákonodárce předejít tomu, aby správce daně nezabezpečoval

³⁵ §175 odst. 1, zákona č. 280/2009 Sb. ze dne 22. července 2009 daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

³⁶ §175 odst. 2, zákona č. 280/2009 Sb. ze dne 22. července 2009 daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

vymáhání bagatelních pohledávek prostřednictvím soudního exekutora, u něhož minimální výše nákladů dosahuje tisíců korun.

Správce daně má šetřit práva zúčastněných osob, zásada proporcionality,³⁷ ale současně přihlídnout k vlastnímu personálnímu obsazení³⁸.

Z důvodové zprávy literatury ani judikátů se bohužel nedočteme co v praxi termín „zjevný nepoměr“ k výši nedoplatku znamená. Je to násobek, dvojnásobek nebo desetinásobek vymáhané částky? Z praxe je zřejmé, že si tento termín vykládá každý správce daně jinak a postupy při vymáhání daňových nedoplatků jsou v tomto ohledu velmi rozdílné, ať se jedná o jednotlivé finanční nebo obecní úřady.

Exekutorská komora na svých stránkách uvádí, že ve vymáhání pohledávek správních orgánů jsou soudní exekutoři nejefektivnější a nejlevnější. Pokud obce zřizují vymáhací oddělení, šetří náklady dlužníků, ale na úkor všech občanů s rizikem nižší vymahatelnosti a vyšších výdajů. Jako nejšetrnější variantu k obecnímu rozpočtu pak zmiňuje možnost vymáhání prostřednictvím soudního exekutora, což činí většina obcí. V závěru článku pak mimo jiné popisuje, že náklady jsou přenášeny na dlužníka, nikoliv na daňového poplatníka.³⁹

Samotný dopad tohoto postupu na dlužníka a jeho ekonomické zatížení již v článku exekutorské komory řešen není.

1.4 Aktuálně z exekučního práva

Příčiny dynamického a překotného vývoje v oblasti exekučního práva začátku 21. století již byly popsány v kapitole 1. 1. této práce. Nyní přiblížím nejvýznamnější změny posledních let. Většinou jde o změny, které svědčí ve prospěch dlužníka, neboť úprava exekučního řádu, která byla přijata

³⁷ § 5 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb. ze dne 22. července 2009 daňový řád, ve znění pozdějších předpisů: *Správce daně šetří práva a právem chráněné zájmy daňových subjektů a třetích osob v souladu s právními předpisy a používá při vyžadování plnění jejich povinností jen takové prostředky, které je nejméně zatěžují a ještě umožňují dosáhnout cíle správy daní.*

³⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 280/2009 Sb., [online] [cit. 12-11-2014]. dostupná z <http://www.kacr.cz/data/Methodika/Legislativa/Dokumenty%20k%20p%C5%99ipom%C3%ADnk%C3%A1m/d%C5%AFvodov%C3%A1%20zpr%C3%A1va%20D%C5%98.pdf>

³⁹ BÁČOVÁ, P. *Ve vymáhání pohledávek správních orgánů jsou soudní exekutoři nejefektivnější a nejlevnější.* Ekcr [online]. 12. 02. 2014 [cit. 14-12-2014]. Dostupné z <http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1499-ve-vymahani-pohledavek-spravnich-organu-jsou-soudni-exekutori-nejefektivnejsi-a-nejlevnejsi-12-02-2014?w=>

v roce 2001, byla sice dle neutěšených poměrů na poli vymáhání práva potřebná, ale s odstupem času se ukázala poměrně tvrdá.

Tuto skutečnost potvrzuje i soudce ústavního soudu Lichovník, který označil vymáhání práva před rokem 2001 za pomalé, často bezzubé, bez dostatečné motivace soudů a odpovídajících nástrojů. Současně dodává, že si práce soudních exekutorů váží a přes všechny excesy ji považuje za potřebnou, nicméně je v této oblasti mnoho k nápravě.⁴⁰

Jednu z posledních novel exekučního řádu přinesl zákon č. 396/2012 Sb., s účinností od 1. 1. 2013 dále jen „novela“. Tato novela na straně jedné klade větší nároky na exekutory samotné a na straně druhé posiluje jejich pravomoci a rozšiřuje okruh pohledávek, k jejichž vymáhání jsou nově oprávněni. Tyto změny se rovněž promítají i v občanském soudním řádu.

Jednou z významných změn je omezení v používání označení „soudní exekutor“. Zákonodárce tím reaguje na společnosti, soukromé vymahače, vymáhací agentury a podobné subjekty, které nejen že nejsou k výkonu rozhodnutí – exekuci oprávněny, ale často a zcela protizákonně se za exekutory, případně zaměstnance exekučních úřadů, soudů a oprávněných správních orgánů vydávají. Klamou tím jak dlužníky, tak i věřitele. Od 1. 1. 2013 se označení „soudní exekutor“, „exekutorský úřad“ nebo od nich odvozené tvary, případně označování takové činnosti jako exekuční činnosti způsobily vyvolat nebezpečí záměny, přestože neprovádí nucený výkon exekučních titulů, na základě zákona zakazuje. Sankce za porušení těchto ustanovení a naplnění skutkové podstaty těchto správních deliktů může dosahovat výše 200.000,-Kč⁴¹

V souvislosti s touto změnou je vhodné připomenout, že k podvodnému jednání dochází i po této úpravě prostřednictvím moderních informačních technologií a zřejmě nebude jednoduché tento jev zcela eliminovat.⁴²

Obranou proti exekuci již není odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, ale lze podat návrh na zastavení exekuce. Výčet důvodů, jež lze použít, zůstává v § 268 občanského soudního řádu.⁴³

⁴⁰ LICHOVNÍK, T. *K místní příslušnosti soudních exekutorů*, Komorní listy 02/2014, Praha: Exekutorská komora ČR, 2014 str. 3, MK ČR E 19153

⁴¹ Zákon č. 396/2012 Sb. ze dne 19. září 2012, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ČÁST DRUHÁ Změna exekučního řádu, HLAVA XII - SPRÁVNÍ DELIKTY § 124 a § 125

⁴² BÁČOVÁ, P. *Exekutorská komora varuje před falešnými exekucemi*. Ekcr [online] 2014 [cit. 15-12-2014]. Dostupné z <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1688-exekutorska-komora-cr-varuje-pred-falesnymi-exekucemi-15-07-2014-15-14>

⁴³ § 268 odst. 1 zákona č.99/1963 Sb., ze dne 4. prosince 1963, Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

V těchto případech nelze exekuci provést, a to až do doby než bude o námitkách pravomocně rozhodnuto.

Další změnou je povinnost zasílání předžalobních výzev, a to před tím, než je zahájeno exekuční řízení, případně podána žaloba. Krbová uvádí, že dlužník neměl v mnoha případech možnost vyrovnat se s věřitelem ještě před podáním žaloby, zahájením exekučního řízení nebo to tvrdil.⁴⁴ Nově musí být dlužník informován ještě před zahájením řízení, a to nejméně sedm dní před podáním návrhu na zahájení řízení. Výzva musí být zasílána na adresu pro doručování.

K doručovací adrese zaujal stanovisko i Ústavní soud ČR, který ve svém nálezu jasně deklaroval, že doručovat lze účastníkovi řízení i na adresu ohlašovny, je-li dle evidence obyvatel adresou místa trvalého bydliště. Je věcí adresáta, aby se pojistil proti doručování na adresu evidovanou v informačním systému evidence obyvatel tím, že uvede soudu adresu pro doručování, o niž ví, že mu na ni bude zásilka bezpečně doručena. Nevyužití této možnosti znamená, že písemnost se bude považovat za doručenou, i když si ji účastník nevyzvedne.⁴⁵

Je tedy na zodpovědnosti každé osoby, zda bude písemnosti přijímat, nebo se jejich doručení vyhýbat, jak to mnozí dlužníci doposud činili a z neznalostí dále činí.

Rovněž lhůta k dobrovolnému plnění, kdy je dlužníkovi umožněno uhradit pohledávku po výzvě exekutora ke splnění vymáhané povinnosti, se prodlužuje z patnácti na třicet dnů. Tato změna opět svědčí ve prospěch dlužníka. Dobrovolné plnění má vliv především na výši exekučních nákladů (uplatnění snížené sazby), jež hradí dlužník. Nejvýznamnější změnu ovšem spatřuji v povinnosti slučování exekucí. Tato změna velmi výrazně snižuje náklady exekuce, jež dopadají na dlužníka, je-li proti němu vymáháno pro jednoho věřitele více bagatelních pohledávek do výše 10.000,-Kč.

V kapitole 1. 3. této práce jsem v příkladech uvedl rozdíly v nákladech exekuce. Pokud přistoupíme k modelu, že dlužník má více bagatelních pohledávek u jednoho věřitele (typicky neuhrazené místní poplatky za několik let, více pokut uložených ve správním řízení a.t.d.), pak za každou jednotlivou pohledávku hradil dlužník do účinnosti novely náklady exekuce v plné výši, minimálně 7.865,-Kč. Slučování exekucí není úplnou novinkou. Ke slučování bylo možno přistoupit již dříve, ale od účinnosti novely je toto slučování povinné.⁴⁶ Jak jsem výše uvedl, exekutor je na výsledku řízení

⁴⁴ KRBCOVÁ, V. *Velká novela exekučního řádu a občanského soudního řádu*. Komorní listy 02/2013, Praha: Exekutorská komora ČR, 2013 str. 42, MK ČR E 19153

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 30. června 2010, sp. zn. II. ÚS 1308/10

⁴⁶ KRBCOVÁ, V. *Velká novela exekučního řádu a občanského soudního řádu*. Komorní listy 02/2013, Praha: Exekutorská komora ČR, 2013 str. 43, MK ČR E 19153

zainteresován a od vymožení se odvíjí i jeho odměna. Těžko si lze představit podnikatele, který se vzdá svého jistého zisku. Ne jinak tomu bude i u soudního exekutora. Pokud do účinnosti této novely vymáhal a vymohl 5 pohledávek od jednoho dlužníka, činila jeho odměna včetně nákladů exekuce minimálně částku 5 x 7.865,-Kč, což v součtu činí 39.325,-Kč. Po novele bude tato částka činit celkem „pouze“ 7.865,-Kč.

Ke slučování exekucí zaujal stanovisko Ústavní soud ČR již v roce 2010 v odůvodnění nálezu sp. zn. I. ÚS 2930/09 ze dne 21. 1. 2010 mimo jiné uvedl: „*Soudy, ale i jiné orgány veřejné moci, musí volit taková řešení, která by minimalizovala zásah do základních práv účastníků řízení. Tyto postulate by měly vést obecné soudy k úvaze o spojení věcí. Jak rezonuje ve veřejnosti, je situace, kdy vymáhané původně dlužné částky jsou nepatrným zlomkem nákladů řízení, a především nákladů exekuce, považována za obecně nespravedlivou, neracionální a ohrožující i legitimní zájmy věřitelů, resp. jejich základní práva legitimního očekávání vrácení dluhu.*“⁴⁷

Další novinkou, kterou zmíním, je tzv. „zrušení dvojkolejnosti.“ Tato změna se citelně dotýká jak správních orgánů, tak dlužníků samotných. Správní orgány – správci daně již nemají možnost, jak tomu bylo do účinnosti novely,⁴⁸ o výkon rozhodnutí žádat soud, pokud lze exekuci vykonat podle správního nebo daňového řádu. Množství těchto případů vymáhaných doposud soudy v rámci vykonávacího řízení a po novele předaných nebo předávaných exekutorům lze dohledat na stránkách exekutorské komory⁴⁹. Nutno podotknout, že se nejedná o množství zanedbatelné.

Pokud bych měl zrušení dvojkolejnosti popsat z pohledu dlužníka, vychází pro něj tato změna nepříznivě. Výkon rozhodnutí prováděný soudem je zpoplatněn dle sazebníku soudních poplatků.⁵⁰ U návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí pro peněžité plnění do částky 20.000,- Kč hradí oprávněný 1.000,- Kč. Tento soudní poplatek je vymáhán soudem v rámci výkonu rozhodnutí po povinném, společně s pohledávkou. Česká republika, státní fondy, územní samosprávné celky, týká-li se spor výkonu státní správy, jsou navíc od tohoto poplatku osvobozeny.⁵¹

⁴⁷ Nález ústavního soudu ze dne 21. 01. 2010, sp. Zn. I. ÚS 2930/09-K *odměně soudního exekutora v případě dobrovolného plnění povinného* -In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21-11-2014]

⁴⁸ § 251 zákona č.99/1963 Sb., ze dne 4. prosince 1963, *Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů*

⁴⁹ Exekutorská komora, *Protokoly o předání soudních spisů exekutorům*. Ekr.[online]. 2014 [cit. 28-11-2014]. Dostupné z <http://ekcr.cz/1/protokoly-o-predani-soudnich-spisu-exekutorum/993-protokoly-o-predani-soudnich-spisu-exekutorum>

⁵⁰ Zákona České národní rady č. 549/1991 Sb., ze dne 5. prosince 1991 o *soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů*

⁵¹ § 11 zákona České národní rady č.549/1991 Sb., ze dne 5. prosince 1991, o *soudních poplatcích ve znění pozdějších předpisů*

Náklady soudního exekutora byly popsány v kapitole 1. 3. této práce a jejich minimální výše v případě vymáhání peněžitého plnění činí 7.867,-Kč. Pokud tedy opět srovnáme tyto částky je zde nepoměrné zatížení dlužníka. Zákonodárce touto změnou zcela jistě pomohl přetížené justici, na druhé straně toto zatížení přenesl na správní orgány – správce daně. Ty mohou dluh vymáhat samy nebo **mohou zabezpečit vymáhání prostřednictvím soudního exekutora**. Správním orgánům tím byla odňata možnost pro dlužníka přívětivější - požádat o výkon rozhodnutí soud. Pokud se na tuhle změnu podíváme po stránce personální a materiální, zjistíme, že ne každý správce daně nebo každá obec, zejména ty menší, má pracovníka nebo oddělení, které se exekucemi zabývá.

Doposud byly uváděny změny ve vztahu k exekucím prováděným dle exekučního řádu. Daňová exekuce ale rovněž doznala řadu změn. Přesto, že poslední novela nevnese do daňového řádu tak zásadní novinky, považuji za vhodné některé zmínit.

Správce daně již není povinen zastavovat daňovou exekuci, pokud dlužník, jehož mzda je exekuvána, nepobírá nejméně po dobu jednoho roku mzdu alespoň v takové výši, aby z ní mohly být prováděny srážky.⁵² Rozhodnutí o zamítnutí návrhu na odložení nebo zastavení daňové exekuce se nově doručuje pouze navrhovateli.⁵³ Rozšiřuje se pravomoc daňového exekutora sjednat si přístup do nemovitosti ve vlastnictví dlužníka z důvodu stanovení ceny nemovitosti.⁵⁴

Za zcela zásadní pro budoucí směřování vývoje v oblasti exekucí ovšem považuji změnu avizovanou v Programovém prohlášení vlády ČR ze dne 14. 02. 2014. V tomto vládním dokumentu, konkrétně článku 3. 1, 1, se Ministerstvo spravedlnosti zavazuje posílit dozor nad činností exekutorů s cílem zabránit zneužívání exekucí a vymáhání dluhů a zajistit, aby exekutor jako zástupce státu své právo vykonával způsobem garantujícím jak práva věřitele, tak dlužníka. Náklady exekuce a odměna exekutora pak mají odpovídat jeho skutečnému výkonu.

Nejdůležitější je ovšem závěrečná věta tohoto odstavce, která zní:

„Exekuce podle exekučního řádu bude nepřipustná v případech, kdy je možné vymáhat splnění povinností správní exekucí.“⁵⁵

⁵² § 181 odst. 2 zákona č.280/2009 Sb., ze dne 22. července 2009, *daňový řád*

⁵³ § 181 odst. 3 zákona č.280/2009 Sb., ze dne 22. července 2009, *daňový řád*

⁵⁴ § 221 odst. 2 zákona č.280/2009 Sb., ze dne 22. července 2009, *daňový řád*

⁵⁵ Vláda České republiky - *Programové prohlášení vlády ČR*, ze dne 14. 02. 2014 [cit. 19-09-2014] Dostupné z <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911/>

Z této citace je bezpochyby zřejmé, že problém týkající se nákladů exekucí soudního exekutora vnímá velmi silně i vláda ČR. Blízká budoucnost nám ukáže, zda tato proklamace dojde naplnění či nikoliv.

2 ZADLUŽENOST DOMÁCNOSTÍ V ČR

Spotřeba dostala přednost před racionálním rozhodováním, které přetrvávalo desítky let. Touha po vyšší životní úrovni způsobila, že mnozí lidé přecenili a stále přeceňují své finanční možnosti. Upadají do existenčních problémů díky dluhům a následnému předlužení.⁵⁶ Aktuální problémy a stále stoupající trend zadlužování lze demonstrovat statistikou zadlužení domácností a u některých skupin obyvatel stoupajícím počtem nařizovaných exekucí.

2.1 Příčiny zadluženosti v ČR

Příčin a důvodů pro zadlužování lze vyjmenovat mnoho. Mohou se různit nebo naopak prolínat, ale většinou záleží na rozhodnutí každého, zda a do jaké míry je ochoten se zadlužit. Každé rozhodnutí, tedy i to s ekonomickým dopadem, bývá ovlivněno prostředím, kulturou, sociálním statutem, vlivem návyků získaných v referenční rodině, motivací, ale i momentální situací. Některé příčiny ovlivnit dokážeme, jiné zase ne. Tou nejpřirozenější příčinou, kterou bezprostředně neovlivníme, je vývoj. Vývoj společnosti napříč různými epochami a fungování státu.

Po roce 1989, kdy téměř ze dne na den došlo ke změně společenského systému, se doslova rozpadly ustálené jistoty. Přejít na tržní hospodářství, rychlý vývoj informačních technologií, zvyšování nabídky a poptávky, globalizace a další změny výrazně zasáhly celou společnost. Ruku v ruce s tímto vývojem, na který nebyla a není naše společnost dostatečně připravena, se změnil i pohled na zadlužení a jeho podmínky.

Na straně jedné se stát snaží programy na zvýšení finanční gramotnosti podpořit osoby, které se s problémy zadlužení potýkají, nebo se jim snaží v rámci prevence předejít. Na straně druhé uvolněním trhu, přípustěním podbíživých manipulativních reklam orientovaných na spotřebu, trhem s finančními produkty a mnohdy až agresivní nabídkou úvěrů z bankovního i nebankovního sektoru tyto osoby přímo k neuváženému jednání vybízí. Připočteme-li k těmto příčinám i měnící legislativu růst cen, dražší energie, vyšší daňového, zatížení je neschopnost dostát svým závazkům a sklouznout do dluhové pasti velmi snadné.

Jak uvádí Smrčka, naše společnost je společností konzumní, spotřební, požívačnou a společností dluhů. Pokud se ohlédneme do historie, je trend zadlužování a jeho růst markantní, zejména od 80

⁵⁶ Předlužení – otázky a odpovědi [online]. 2014 [cit. 15. 09. 2014]. Dostupné z <http://www.ey2010.cz/predluzeni/>
Předlužení je na rozdíl od běžného zadlužení moment kdy dlužníci přestávají schopni své závazky splácet.

let minulého století. Příčinou je změna v náhledu moderní společnosti na otázku dluhů a masovému žití na úvěr. Takové chování však bylo pro předchozí generace zcela nepředstavitelné.⁵⁷

Život na dluh

Jednou z příčin zadlužení je „život na dluh“. Motivem takové jednání je cokoliv - půjčka na bydlení, splácení stávající půjčky půjčkou další, nákup spotřebního zboží, které nepotřebujeme, ale jehož nákup je podpořen masivní reklamou, využívání různých nabídek bankovních a zejména nebankovních institucí, kreditních karet. Ve všech uváděných případech a mnoha dalších se jedná o riziko, které je nutno velmi důkladně zvážit. Aktuálním hitem se stávají půjčky do výše 4999,-Kč. Ve většině případů se jedná o půjčku na 30 dnů, kdy podmínky úročení a sankce při nedodržení splátky jsou velmi tvrdé. Tyto půjčky totiž nijak nejsou omezeny zákonem o spotřebitelském úvěru. Není tedy možné využít zákonnou 14 denní lhůtu k odstoupení od smlouvy a nelze půjčku ani předčasně splatit. Toto řešení volí převážně lidé, kteří již zadlužení jsou a na standardní úvěr by nedosáhli.⁵⁸

Nedostatečné příjmy

Pokud výdaje převyšují příjmy, je vždy pouze otázkou času, jak se bude zadlužení prohlubovat a kdy dojde k předlužení. S tím souvisí nedostatečné příjmy. Čím déle bude člověk svou neschopnost dostát závazkům ignorovat, tím více se bude jeho dluh nabalovat o penále, úroky, smluvní sankce a exekuční náklady. Pokud navíc člověk např. v důsledku ztráty zaměstnání přijde o svůj pravidelný příjem, je zcela zřejmé, jak taková situace skončí.

Média

Kraus uvádí, že masmédia vstoupila do života každého, provázejí nás na každém kroku a ovlivňují celou společnost. Jsou významným zdrojem informací, ale i nástrojem dezinformací. Mohou být člověku přítelem, ale i nepřítelem. Program je často diktován požadavky trhu podle toho, jaké

⁵⁷ SMRČKA, L. *Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 118.

⁵⁸ HRUŠOVÁ, M. *Půjčka před výplatou je cesta do dluhového pekla*. Hypoindex.cz [online]. 27. 11. 2014 [cit. 17-01-2015]., dostupné rovněž z: <http://www.hypoindex.cz/pujcka-pred-vyplatou-je-cesta-do-dluhoveho-pekla/>

přináší zisky⁵⁹ Ne jinak je tomu i v případě nabídek různého zboží a bankovních nebo nebankovních produktů a půjček.

Neočekávané životní situace

Příčinou zadlužení, jsou i situace, které přicházejí nečekaně a s nimiž jsou spojeny finanční výdaje. Může to být úmrtí, invalidita, ale i dlouhodobější choroba.

A právě s úmrtím může být spojena jedna z nových příčin zadlužení. Konkrétně jde o úpravu dědění podle občanského zákoníku.⁶⁰ V tomto právním předpise je nově stanoveno, že neuplatnil-li dědic výhradu soupisu, hradí dluhy zůstavitele v plném rozsahu. Tedy již ne do výše nabytého majetku, jak tomu bylo dříve. Neuplatnilo-li výhradu soupisu více dědiců, hradí dluhy zůstavitele společně a nerozdílně.⁶¹ Oproti původní právní úpravě jde o zásadní změnu a dědicové by tak měly být velmi obezřetní.

Každý dědic má nově na vybranou, uplatní-li výhradu soupisu pozůstalosti, nebo ji neuplatní. Pokud nemá důvod předpokládat, že zůstavitel zanechal předlužený majetek, obejde se bez uplatnění výhrady soupisu. Tím mu odpadnou náklady se sepsáním soupisu a oceněním majetku. V tomto případě je povinen uhradit dluhy zůstavitele v plné výši. Naproti tomu tam, kde je namístě obezřetnost a dědic si není jist, zda a v jaké výši byl zůstavitel zadlužen, bude nanejvýš vhodné výhradu soupisu (beneficium inventarii) uplatnit. Pokud tak učiní, bude jeho povinnost k úhradě zůstavitelových dluhů limitována hodnotou, kterou jako dědic z pozůstalosti získal.

Dluhy však nemusí mít vždy pouze negativní dopady. Jak uvádí Sutton, díky „dobrým dluhům“ se dá bohatnout. Jako příklad uvádí dluh z investic do nemovitosti, kdy příjmy z nájemného pokrývají splátky a spojené výdaje.⁶²

Zhodnotíme-li však objektivně současný stav české společnosti a vývoj počtů exekucí, osobních bankrotů a vývoje zadluženosti, je zřejmé, že nad „dobrymi dluhy“ vítězí předlužení značné části naší populace.

⁵⁹ KRAUS, B., SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I*. Institut mezioborových studií Brno, 2009, Bonny Press, s. 47-48.

⁶⁰ Zákon č.89/2012 Sb., ze dne 3. února 2012, *občanský zákoník*

⁶¹ §1704 Zákona č.89/2012 Sb., ze dne 3. února 2012, *občanský zákoník*

⁶² SUTTON, G. *Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získejte dobrý kredit*. Hodkovičky [Praha]: Pragma, c2010, s. 23,24.

2.2 Nejvíce ohrožené osoby

Do této skupiny budou spadat především důchodci, rodiče samoživitelé, osoby dlouhodobě nezaměstnané, mladí lidé po ukončení ústavní nebo ochranné výchovy a náhradní rodinné péče, osoby ve výkonu trestu nebo návratu z něj, osoby inklinující k rizikovému životnímu stylu, ale také osoby s postižením, jež vyžadují pomoc a jejichž uplatnění je na trhu práce velmi snížena. Zejména ohroženy jsou osoby, které již zadluženy jsou a nedokážou samy zvýšit své příjmy.

V obecné rovině to budou stejné skupiny osob, které jsou ohroženy relativní chudobou, a to ať z důvodu nízkých výdělků, nedostatku zaměstnání nebo rozdílu ve vlastnění bohatství. Příčinou nízkých výdělků plynoucích se zaměstnání je poté bezesporu nedostatečná kvalifikace a úroveň vzdělání.⁶³ Pokud jsou tyto rizikové skupiny současně „finančně negramotné“, snadno podléhají lákavým nabídkám a mnohdy nezákonným obchodním praktikám prodejců a nabídkám rychlých nebankovních půjček. Tito lidé pak často řádně neplní ani své zákonné povinnosti, jako je placení poplatků, místních poplatků, daní nebo případných sankcí. Jednoduše tyto povinnosti ignorují, nebo na jejich plnění nemají prostředky a sami tím přispívají ke zhoršování své finanční situace. Stejný problém se bude dotýkat i osob sociálně vyloučených. Přes skutečnost, že mezi chudými a sociálně vyloučenými neexistuje přímá souvislost, obvykle platí, že se osoby s těmito problémy prolínají⁶⁴.

Nejohroženější skupinou a častým terčem těchto podvodníků se však v posledních letech stávají důchodci.⁶⁵ Trend zadlužování u těchto osob stále roste a i přesto, že celkový počet exekucí v letech 2012 a 2013 v ČR klesal. U důchodců je tendence opačná⁶⁶. Problémy však lze spatřovat i u mladých lidí po ukončení studia. Tito jsou dle statistik ohroženi nezaměstnaností, jejíž růst má vzrůstající tendenci. Podle analýzy Českého statistického úřadu ze dne 27. 11. 2014 je tento fenomén zásadním problémem, který řeší celá Evropa. Největší problémy se nezaměstnaností mají mladí lidé se základním vzděláním, kde se pravděpodobnost nezaměstnanosti pohybuje kolem 78 %⁶⁷. Statis-

⁶³ MUSELÍKOVÁ, M., VAŇKOVÁ, Z., VODIČKOVÁ, M. *Právo v sociální oblasti*. Brno: IMS, 2012, s. 33-34.

⁶⁴ MUSELÍKOVÁ, M., VAŇKOVÁ, Z., VODIČKOVÁ, M. *Právo v sociální oblasti*. Brno: IMS, 2012, s. 37.

⁶⁵ BENEŠOVÁ, P. „Stále více invalidních důchodců se zadlužuje. Je jich dvakrát víc než loni.“ Zprávy Českého rozhlasu, Politika a společnost, ze dne 10. 08. 2014 [cit. 15-12- 2014] dostupné z http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/1383139

⁶⁶ HANŽLOVÁ, J. *Exekutoři zabavují část důchodu víc než 72 tisícům dlužníků*. Zprávy Českého rozhlasu, Domácí ekonomika, ze dne 21.07.2014 [cit. 18-12-2014] dostupné rovněž z http://www.rozhlas.cz/zpravy/domaciekonomika/_zprava/1375963

⁶⁷ NÝVLT, O. a STRAŠILOVÁ, G. *Mladí lidé po ukončení studia na trhu práce*. Analýza Českého statistického úřadu ze dne 27.11.2014 [online] 27.11.2014 [cit. 18-12-2014] dostupné z [http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/a513a6edf5cb9a0ac1257d9d0049f0a1/\\$FILE/czam112714analiza.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/a513a6edf5cb9a0ac1257d9d0049f0a1/$FILE/czam112714analiza.pdf) str.1-8

tika však již bohužel neuvádí jaké procento těchto mladých lidí je po ukončení ústavní nebo ochranné výchovy a náhradní rodinné péče. Tito lidé se nemohou spoléhat na pomoc rodiny nebo svých blízkých, vstupují tak do života s obrovským handicapem. Nelze se divit, že někteří přijmou nabídky nebankovních institucí, nevýhodných úvěrů a následně upadají do dluhové pasti a kolotoče exekucí. Takový člověk nemá příliš možností zvýšit si svůj životní standard.

Většina všech výše uvedených skupin lidí, ale i mnoha dalších, si mnohdy zpočátku ani neuvědomuje, že se do nějaké „pasti“ řítí. V okamžiku, kdy však reálně zjistí, že jejich příjmy nepokrývají výdaje - výdaje na běžný chod domácnosti, bydlení, potraviny, ošacení a splátky úvěrů, bývá většinou pozdě se z této situace vymanit.

2.3 Statistika vývoje zadluženosti a počtu exekucí

Podle statistik České národní banky měly české domácnosti na konci roku 1990 přijaté úvěry ve výši 31,75 mld. Kč. Z toho drtivá většina byly státem organizované půjčky s nízkým úročením a rovněž státem organizované půjčky na bytovou výstavbu. Pojem spotřebitelský úvěr prakticky neexistoval stejně jako přímé hotovostní půjčky, kde by mohli klienti banky využít získané peníze bez jakéhokoliv omezení.⁶⁸

Z aktuálních údajů bankovního i nebankovního registru se celkový dluh českých domácností vyšplhal včetně smluvených poplatků a úroků na 1,71 bilionu korun. Dluhy mají v České republice tři miliony lidí a každý desátý člověk má problém s jejich splácením. Objem hypoték narostl meziročně o 56 miliard korun a hodnota rizikovějších krátkodobých úvěrů se zvýšila téměř o 8 miliard korun, celkově na 364 miliard korun, a to především kvůli půjčkám od nebankovních institucí.⁶⁹

Přes optimistické informace z médií, které se objevovaly v první polovině roku 2013, o poklesu dluhů domácností poprvé za jedenáct let, musíme přijmout fakt, že tento stav již neplatí.⁷⁰ Aktuální vývoj zadlužení není ani trochu optimistický a dluhy stále rostou viz. příloha PI.

S vývojem a zvyšováním zadlužení bezesporu souvisí i počet osobních bankrotů a nařízených exekucí.

⁶⁸ SMRČKA, L. *Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 384.

⁶⁹ PRAVEC, J. a NĚMEC, J. *Česko se topí v dluhách*, Ekonom.ihned.cz, ze dne 23. 12. 2014, [online] [cit.28- 01-2015] dostupné rovněž z <http://ekonom.ihned.cz/c1-63241130-cesko-se-topi-v-dluzich>

⁷⁰ ČTK, Hypoindex, *Dluhy českých domácností klesly poprvé za 11 let*, Hypoindex ze dne 28. 02. 2013, [online] [cit. 28. 01. 2015] dostupné z <http://www.hypoindex.cz/dluhy-ceskych-domacnosti-klesly-poprve-za-11-let/>

Zatímco počet osobních bankrotů mírně klesá a jeho růst se zastavil v polovině roku 2014 u exekucí je situace opačná. Po dvou letech, kdy v roce 2011 bylo nařízeno téměř milion exekucí, měl roční počet sestupný trend. Jejich počet se meziročně snižoval přibližně o sto tisíc. V roce 2014 se situace vrátila k „horšímu“. Oproti loňsku však došlo k nárůstu o 102 tisíc exekucí. V průběhu roku 2014 byl soudy nařízen výkon 878 tisíc exekucí, což je téměř tolik jako v roce 2012.⁷¹ Názorný přehled je sestaven v příloze PII.

Obzvláště znepokojující je situace nárůstu exekucí na důchody, kdy se počet těchto exekucí od roku 2008 do roku 2014 z 40.718 případů zvýšil na 75.315, což činí téměř dvojnásobek, viz. příloha PIII.

Jak již bylo uvedeno v předchozí části textu, zadlužení českých domácností stouplo raketově od 90. let. USA nebo země vyspělé Evropy jsou co do poměru dluhu k disponibilnímu ročnímu příjmu zatíženy daleko více. Z tohoto pohledu se zdá, že Češi jsou se zadlužením pozadu asi 10 let. Znepokojující je však tempo, s nímž zpoždění dohánějí.⁷²

⁷¹ ŠAFRÁNEK, O. *Soudy loni nařídily téměř 900 tisíc exekucí, o sto tisíc víc než v roce 2013*, Právní rádce, ze dne 19. 01. 2015, [online], [cit. 28-01-2015] dostupné z <http://pravnicradce.ihned.cz/c1-63380230-soudy-loni-naridilytemer-900-tisic-exekuci-o-sto-tisic-vic-nez-v-roce-2013>

⁷² PRAVEC, J. a NĚMEC, J. *Česko se topí v dluzích*. Ekonom. ihned.cz, ze dne 23. 12. 2014, [online] [cit. 28-01-2015] dostupné z <http://ekonom.ihned.cz/c1-63241130-cesko-se-topi-v-dluzich>

3 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA A JEJÍ ROLE PŘI ZVÝŠENÍ FINANČNÍ GRAMOTNOSTI

Sociální pedagogika má integrační a transdisciplinární charakter. Zasahuje do různých vědních disciplín, jejichž poznatky rozvíjí a uplatňuje v praxi. Jedním ze stěžejních úkolů je poté přispívat k utváření zdravého životního stylu s důrazem na zájmovou orientaci, hodnotné využívání volného času, programy zaměřené na prevenci, rozvoj správné komunikace a orientace v mezilidských vztazích, na zvládání náročných životních situací.⁷³ To, že zadlužení a exekuce náročné životní situace jsou, je nesporné. Proto vzhledem k vývoji zadlužení bude role sociální pedagogiky stále aktuální a stejně jako nyní, tak i v budoucnu bude hojně využívána u osob, které tuto pomoc potřebují.

3.1 Sociální a psychické důsledky exekuce

Dluh a následná exekuce s sebou nenesou pouze dopady ekonomické, ale rovněž psychické a sociální. Podle Smrčky je exekuce velice efektivní nástroj k vymáhání práva, ale zároveň představuje pro dlužníka – a je-li fyzickou osobou i pro jeho blízké příbuzné – dramatický, byť zákonný zásah do jeho soukromé sféry, kterému je radno se vyhnout nejnázve řádným plněním svých povinností.⁷⁴

Ze své praxe mohu potvrdit, že reakce na nařízenou exekuci bývají různé. Vždy je však doprovází jistá míra frustrace nebo stresu, jako reakce na negativní sebehodnocení, snížení příjmu, snížení společenského statusu.

Někteří dlužníci přijali exekuci jako součást životního stylu. Tvrdí, že se smířili s tím, že jsou zatíženi množstvím dluhů a že jej nebudou schopni uhradit. Jiní se stydí, že nenaplnili očekávání sociálního prostředí, ve kterém žijí, nejčastěji rodiny, a nereagovali dříve na riziko exekuce. Často se snaží dluh doplatit s prosbou, ať už jim nejsou zasílány žádné písemnosti na jejich adresu, aby se o exekuci nedozvěděli sousedé nebo jejich blízcí. Jsou ale i takoví, kteří se agresivním chováním snaží maskovat své selhání. Popírají svůj podíl na vzniklé situaci a snaží se svalit problémy z dluhu a následně exekuce na své věřitele, případně na exekutory. To, že neplní své závazky, již vidět nechtějí. Jednotlivé reakce se překrývají a mísí podle prostředí, momentální situace a stavu naladění. To, že se bude s exekucí každý dlužník vyrovnávat jinak, je zřejmé. Bude záležet na typu osobnos-

⁷³ KRAUS, B., SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I*. Institut mezioborových studií Brno, 2009, Bonny Press, s. 13.

⁷⁴ SMRČKA, L. *Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 468.

ti, míře sociální a emoční inteligence.⁷⁵ Jak uvádí Vízdal, již L. S. Rubinštejn (1960) upozornil na to, že stejné sociální souvislosti života mohou mít na různé jedince různý vliv, protože se „lomí“ přes různé vrozené i naučené dispozice člověka.⁷⁶ Ne jinak tomu bude i v případě předlužení a exekuce. Psychicky náročné jsou rovněž situace, kdy k vymáhání dochází uvnitř rodiny. Tyto situace často vedou k nenapravitelným škodám a výsledkem mohou být trvale poničené rodinné vztahy. Tento výčet není a nemůže být vyčerpávající. Již z tohoto nástinu je zřejmé, že předlužení a exekuce ovlivňuje život nejen dlužníka, ale i jeho okolí, potažmo celé společnosti.

Aktivní přístup k vlastním financím a jejich řízení je v současném světě psychicky náročnější, než tomu bylo dříve. Globalizovaný svět vytváří větší množství informací, větší prostor pro stres a navíc, což je velmi podstatné, peníze a majetek se staly obecným srovnáním úspěšnosti. Je to částečně výdobytek moderní doby a demokracie volného trhu. Tím jsou na většinovou společnost kladeny nové nároky, jež výrazně zvyšují zatížení jedince, který „se nemá na co vymluvit“.⁷⁷

Velkou roli peněz lze spatřovat nejen v ekonomice, ale i v těch nejintimnějších partnerských a přátelských vztazích. Stává se, že kvůli majetku a penězům nebo dětem drží pohromadě jinak zcela nefunkční manželství. Ani funkční manželství se však bez určité shody na finančním hospodaření neobejde.⁷⁸

3.2 Rizika pro společnost spojená s exekucí

To, že se byznys s pohledávkami v České republice vymkl kontrole, je zcela zřejmé. Již několik let na tuto skutečnost poukazují jak média, tak samotní dlužníci. Z tohoto stavu i přes nově přijatá legislativní opatření stále profitují, především nebankovní instituce, inkasní společnosti, advokáti a soudní exekutoři. Stát selhal ve své regulační funkci tím, že připustil tento způsob „podnikání“. Díky finančně negramotným a nezodpovědným osobám, ale i kvůli příliš benevolentní legislativě se z vymáhání a exekucí stal lukrativní byznys, který s sebou přináší rizika pro celou společnost.

Jak uvádějí Sirovátka a Winkler, v důsledku změn v ekonomických, demografických a sociálních strukturách moderní společnosti nastávají nová sociální rizika. Dochází k růstu sociálních skupin

⁷⁵ VÍZDAL, F. *Sociální psychologie I.*, Institut mezioborových studií Brno, 2010, Sociální inteligence: schopnost jednat s lidmi a tvořivě řešit mezilidské vztahy podle H. Hartlové a P. Hartla (2000, s. 235), Emoční inteligence: míra radostného prožívání života i míra, se kterou jedinec zvládá každodenní problémy podle H. Hartlové a P. Hartla (2000, s. 235)

⁷⁶ VÍZDAL, F. *Sociální psychologie I.*, Institut mezioborových studií Brno, 2010, s. 13.

⁷⁷ SMRČKA, L. *Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 74,75.

⁷⁸ HUBINKOVÁ, Z. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. 3., aktualizované., doplněné a přepracované. vyd. Praha: Grada, 2008, s. 158.

vstupujících do rizikových situací a sociální rizika spojená s postavením těchto skupin je vhnání do chudoby. Oslabením stability rodinných vazeb stoupá rozvodovost a participace žen na trhu práce. Zvyšuje se podíl neúplných rodin a domácností samoživitelek. Roste tak i podíl domácností, které se pohybují na hranici úředně stanovené chudoby. Roste tak i pravděpodobnost, že děti vyrůstající v těchto domácnostech budou vyrůstat v chudobě.⁷⁹ V tiskové zprávě Českého statistického úřadu se mimo jiné uvádí, že se snižuje průměrná velikost domácností. Klesá počet úplných rodin a rostou počty nejen neúplných rodin, ale především domácností jednotlivců, kteří tvoří téměř třetinu všech hospodařících domácností.⁸⁰

Narušení rodiny považují za nejzávažnější riziko pro společnost. Jednou ze základních funkcí rodiny, tak jak ji popisuje Kraus, je i funkce **sociálně-ekonomická**. Ta spočívá v zabezpečení členů rodiny, neboť její členové se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry.⁸¹ Pokud funkce ekonomická selže v důsledku předlužení a následné exekuce vlivem nedostatku prostředků, nenaruší se logicky i její další funkce? Neschopnost postarat se o své blízké pod vlivem nedostatku financí bude frustrující pro každého. Narušení rodiny, základní ekonomické jednotky, bude znamenat oslabení státu. Keller pak k fungování sociálního státu uvádí, že sociální stát byl schopen hladce fungovat v situaci, kdy se mohl opřít o své dva partnery, funkční trh práce a soudržnou rodinu, která byla schopna podpořit své členy. Po polovině 80. let 20. století, kdy sociální rizika nebyla nijak výrazná, se na trhu práce odehrávají změny, jimž se mnozí zaměstnanci těžce přizpůsobují a křehčí se stává i rodina.⁸² O tyto dva partnery se však nově stát již zcela „opřít“ nemůže. Dalším z důsledků je rozvodovost.⁸³ I přes skutečnost, že přesná statistika exekucí nebo předlužení se jako důvod pro rozvod neuvádí, lze v tisku, literatuře nebo i v návrzích na oddlužení dohledat řadu případů, kdy zabavení majetku a neutěšená finanční situace jsou jednou z jeho příčin.

Je nezaměstnanost jeden z důsledků exekuce? Jak bylo popsáno v kapitole 1. 2. této práce, srážka ze mzdy je jedním z účinných nástrojů k vymožení práva. Pro dlužníka však srážka ze mzdy může být a často je impulsem pro změnu zaměstnavatele, případně ukončení pracovního poměru. Dlužníci se tímto jednáním snaží „vyzrát“ na srážky ze mzdy a pracovat tzv. „na černo“. Mnozí tak končí

⁷⁹ SIROVÁTKA, T., WINKLER, J. *Význam nových sociálních rizik v současné společenské vědě*. Časopis katedry sociologie FSS MU, Sociální s. 2/2010, s. 13 dostupné z <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/101025114401.pdf>

⁸⁰ ŠKRÁBAL, J. *Jaké je složení domácností v ČR* “Odbor statistiky obyvatelstva ČSU [online], [cit 14-12-2014] dostupné z http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/jake_je_slozeni_domacnosti_v_cr20130307

⁸¹ KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha Portál s.r.o., 2008, s. 81-83.

⁸² KELLER, J. *Soumrak sociálního státu*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, 158 s. 19-20.

⁸³ Český statistický úřad, Statistické zajímavosti, „Rozvodovost“ 2013 [online], [cit 14-12-2014] dostupné z <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>

na úřadech práce a dávkách státní sociální podpory. Svou finanční situaci si pak mnohdy vylepšují nelegálním způsobem. Oficiálně jsou tito lidé zcela bez příjmu, respektive jejich příjem nelze exekučně postihnout. Neparticipují na fungování státu, neodvádí daně, nepřispívají do systému, ale pouze státu zvyšují mandatorní výdaje. Zaměstnavatel rovněž uváží, zda zaměstná někoho, kdo je zatížen exekucí. Pro zaměstnavatele z toho vyplývají pouze povinnosti. Srážet zaměstnanci část mzdy až do výše nezabavitelné částky⁸⁴ a tyto srážky zasílat věřitelům podle stanoveného pořadí. Není pro něj tedy výhodnější zaměstnat někoho, kdo exekuci nařízenou nemá?

V neposlední řadě lze rizika nalézt v kriminálním chování osob, které již zadluženy jsou. Mnohdy se jedná o osoby bez „střechy nad hlavou,“ a to i v důsledku provedené exekuce, osoby bez dostatečného příjmu, stálého zaměstnání atd. Zvýšené riziko je možno dohledat u osob potýkajících se s různými látkovými i nelátkovými závislostmi i u osob inklinujících k rizikovému životnímu stylu. Je zcela zřejmé, že získávání prostředků na uspokojení svých potřeb u těchto osob bude často spojeno s pácháním násilných majetkových trestných činů, krádeží, podvodů, celého spektra přešupků a deliktů, krácení daní a jiných nelegálních způsobů jak si finanční prostředky opatřit. Toto jednání se pak v menší nebo větší míře dotýká každého z nás.

3.3 Finanční gramotnost a preventivní úloha sociální pedagogiky

Pojem finanční gramotnost je na první pohled záhadný termín. Jako ekvivalent tohoto termínu lze použít např. „zdravý selský rozum“ nebo „logické uvažování“. *„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“*⁸⁵

Dříve byla jakákoliv gramotnost – dovednost předávána z rodičů na potomky. Vlivem změn, které sebou přináší postmoderní společnost, lze konstatovat, že tento postup již zdaleka nestačí. Rovněž situace kdy stále více rodin postrádá některou ze svých funkcí a je spíše příkladem negativním, by měl tuto roli převzít stát. Vláda se otázkou finanční gramotností zabývá intenzivněji již od roku

⁸⁴ BREBURDA, J. *Exekuce srážkami ze mzdy 2013*, Vyd. 1. Praha: ANAG 2013. s. 69 - *Nezabavitelná částka je část mzdy, která nesmí být sražena a musí být vždy vyplacena povinnému, neboť má sloužit k zajištění jeho základních životních potřeb. Nezabavitelná částka na povinného pro rok 2014 činí 6.188,67 Kč.*

⁸⁵ Metodický portál RVP, *Definice finanční gramotnosti*, Metodický portál RVP, [online] 2014 [cit. 28-01-2015] dostupné rovněž z <http://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=58591&view=2939&block=18975>

2005, kdy zlepšením podmínek v rámci bankovního sektoru preferuje právě finanční gramotnost. V roce 2007 byl na úrovni ministerstev schválen dokument „*Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*“ s cílem zmapovat finanční gramotnost populace v ČR. V roce 2007 a 2010 byl na základě zadání Ministerstva financí ČR a ČNB proveden kvalitativní výzkum společnosti STEM/MARK. Z hlavních výsledků šetření roku 2010 vyplynulo, že finanční gramotnost české populace na příliš dobré úrovni není. Uvedu zde některé nejvíce alarmující výsledky.

V oblasti domácích financí si domácí rozpočet tvoří pouze 45% domácností a z těch domácností, které si jej sestavují, si jej 44% tvoří pouze na měsíc dopředu. Rezervu pro případ ztráty příjmu si tvoří pouze 35 % lidí, své účty platí vždy včas 65% lidí, smlouvy si nejčastěji pečlivě čte 36% lidí, přičemž třetině byla předložena tak dlouhá smlouva, že ji nečetli celou. Pokud by nemohli splácet splátky či platby, pak by pouze 64 % předem informovalo své věřitele.⁸⁶

Takto by bylo možno pokračovat dále, ale již z tohoto zkráceného výčtu je zřejmé, že část populace potřebuje v této oblasti intenzivní pomoc. Pomoc lze bezesporu spatřovat ve snaze ministerstva financí, které v polovině roku 2014 spustilo webové stránky týkající se finančního vzdělávání <http://www.psfv.cz/>. K jejich spuštění ministr financí ČR Andrej Babiš uvedl: „*Je v zájmu státu, aby občané rozuměli finančním otázkám a chápali systém veřejných a soukromých financí.*“ Portál poskytuje základní informace o fungování finančního trhu, rizicích ve světě financí a tvorbě vedení rodinného rozpočtu. Rovněž by měl pomoci i při řešení problémů s finančními institucemi nebo v případě předlužení.⁸⁷ Jak bude tento portál úspěšný, ukáže čas.

Problematikou finanční gramotnosti se v ČR zabývá i mnoho poraden a neziskových organizací. Stěžejní úlohu v rámci prevence však stále zajišťuje stát. Ten finanční vzdělávání začleňuje přímo do vzdělávacího procesu od mateřských škol až k vysokým školám. V rámci výuky se studenti seznamují s pojmy, jako je rozpočet, hotovostní a bezhotovostní platební styk, ekonomika domácností apod. Velice pozitivně lze poté hodnotit výsledky mezinárodního šetření PISA 2012 zveřejněné Českou školní inspekcí se zjištěním, že čeští žáci skončili při mezinárodním srovnání finanční gramotnosti na 6. místě z 18 zemí.⁸⁸ Ministr školství M. Chládek tyto nadprůměrné výsledky čes-

⁸⁶ Ministerstvo financí „*Výzkumy k finanční gramotnosti*“ ze dne 14. 05. 2012 [online] [cit 20-12-2014], Dostupné z <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/odborne-studie-a-vyzkumy/2012/vyzkumy-k-financni-gramotnosti-9406>

⁸⁷ ZEMAN, M. *Ministerstvo financí spustilo portál o finančním vzdělávání*, ze dne 3. 6. 2014 [online] [cit. 20-12-2014], dostupné z <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2014/mf-spustilo-portal-o-finvzdelavani-18027>

⁸⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy „*Čeští žáci jsou ve finanční gramotnosti nadprůměrní*“ [online] [cit 29-9-2014], Dostupné z <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/cesti-zaci-jsou-ve-financni-gramotnosti->

kých žáků vyhodnotil jako velice dobrou zprávu a doplnil, že: „Česká republika patří mezi první země na světě, které připravily koncepci finančního vzdělávání na celonárodní úrovni a zahrnuly do ní vzdělávání k finanční gramotnosti přímo ve školách.“

Jsem přesvědčen, že prevence v podobě finanční gramotnosti nebude nikdy zcela schopna eliminovat všechna rizika, která současnou společnost ohrožují. Prevencí se však může většině těchto rizik předejít nebo, jejich negativní dopady zmírnit. S jistou dávkou optimismu pak lze konstatovat, že se u českých žáků pozitivní výsledky finančního vzdělávání již dostavují.

Do budoucna lze tedy předpokládat, že se alespoň z části naplní oblasti týkající se lepší správy domácího účetnictví, vytvoření finanční rezervy pro nepředvídané životní události, plánování v oblasti financí nebo splácení.⁸⁹

Nejvíce úsilí však stále bude vyžadovat pomoc osobám, které byly specifikovány v kapitole 2. 3. této práce, tedy osobám nejvíce ohroženým. Právě zde lze sledovat opravdové uplatnění sociální pedagogiky. Jak uvádí Kraus, oblastí zájmu sociální pedagogiky musí být mimo jiné taková, intervence do procesu socializace jedince, která bude předcházet vzniku a rozvoji negativních jevů ve společnosti a nežádoucímu sociálně deviantnímu chování jedince.⁹⁰

3.4 Řešení zadlužení

Přijít s univerzálním a jednoduchým řešením zadlužení zcela jistě nelze. Je potřeba kooperace soukromého i státního sektoru a využití všech dostupných nástrojů pro řešení zadlužení. Iniciativa je však nutná jak ze strany státu a společnosti, tak zejména ze strany dlužníků. Právě oni totiž často svým pasivním jednáním nebo spíše nejednáním k eskalaci zadlužení přispívají. Konkrétních nástrojů pro řešení zadlužení je více. Jejich uplatnění a aplikace ve skutečném životě často závisí na aktivitě dlužníka. Jak se však bohužel uvádí na stránkách mnoha občanských poraden, které z velké části sdružuje Asociace občanských poraden, je právě pasivita dlužníka jednou z častých příčin jeho předlužení. Mimo finanční gramotnost, tak jak byla popsána výše, a kterou považuji za stěžejní, uvedu další institut působící preventivně a to pojištění.

Pojištění úvěrů, pojištění neschopnosti splácet, pojištění za způsobenou škodu, pojištění pro případ smrti, pracovní neschopnosti nebo invalidity atd. Těchto produktů lze na trhu nalézt celou řadu a je na uvážení konkrétního jednotlivce jaký produkt zvolí a zda pro něj bude zajímavý. Především je

⁸⁹ JANDA, J. *Jak žít šťastně na dluh*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, s. 43,44.

⁹⁰ KRAUS, B., SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I*. Institut mezioborových studií Brno, 2009, Bonny Press, s. 56.

důležité zda bude krýt rizika, proti nimž je sjednán. Zejména pokud se týká hypoték a půjček od bankovních institucí, kdy doba splácení přesahuje několik let nebo desetiletí, vidím sjednání pojištění pro případ neschopnosti splácet za zcela klíčový krok. Ani tento výběr však není bez rizika, neboť bez znalosti nabídek pojištění, limitů plnění, podmínek splácení nebo vypovězení pojištění, lze uzavřít zcela nevýhodnou smlouvu. Je jistě prospěšné sjednat si pojistku proti riziku. Mělo by ale jít o takový produkt, který rizika z nesplácení eliminuje, a ne naopak. Za zmínku rovněž stojí, že řada životních pojištění s investičním programem je daňově zvýhodněna.

Z hlediska rodinných financí tedy znamená pojištění především defenzivní snahu o zamezení dopadů nečekaných událostí na životní úroveň.⁹¹

Zvýšení příjmů

Zadlužení lze nejlépe řešit zvýšením příjmu. Ne vždy je to vzhledem ke zdravotní situaci dlužníka nebo situaci na trhu práce možné, ale i v případě krátkodobé brigády nebo získání lépe placeného zaměstnání se může část problémů s dluhy vyřešit.

Konsolidace úvěrů

Východiskem ze zadlužení může být rovněž v některých případech konsolidace úvěrů. Využití tohoto institutu bude praktické pro ty, jež mají více půjček od více institucí. Konsolidací se půjčky sloučí v jednu a eliminují se situace, kdy dlužníci z důvodů množství závazků ztrácí přehled, jak jsou na tom s jejich plněním. Výhodou konsolidace je možnost nově nastavení výše splátek a při řádném splácení rovněž snižování úrokových sazeb.

Splátkování

Má-li dlužník daňovou pohledávku po splatnosti, může dle § 156 daňového řádu požádat o posečkaní, případně o rozložení úhrady na splátky.⁹² Smyslem tohoto institutu je pomoci dlužníkovi překonat jeho momentální nepříznivou situaci za předpokladu, že bude moci v době náhradní lhůty splatnosti splnit své zákonné povinnosti, zaplatit posečkanou daň, poplatek, pokutu a tím naplnit cíl správy daní. U posečkaného nedoplatku – dluhu se posouvá jeho vykonatelnost. Správce daně není oprávněn posečkaný nedoplatek vymáhat žádným ze způsobu vymáhání. **Daňový subjekt je tedy po dobu povoleného posečkaní před exekucí chráněn.**⁹³

⁹¹ SMRČKA, L. *Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 334.

⁹² § 156 zákona č.280/2009 Sb., ze dne 22. července 2009, *daňový řád*

⁹³ *Posečkaní a splátkování* - LIT44717CZ - poslední stav textu - stav k 17. 10. 2014 do částky 82/2014 Sb. a 24/2014 Sb. m. s. - RA613 Daňový řád, 12. část In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21-11- 2014]

Dlužníci mohou rovněž správce daně požádat o ulehčení platby. Tento tradiční instrument umožňující úhradu daně a příslušenství posečkát stanovením náhradní lhůty splatnosti nebo jejím rozložení do splátek. Důvody pro posečkání zohledňují především sociální a hospodářské aspekty, přičemž rozhodující bude vždy správní uvážení v konkrétním případě. Podmínkou pro vyhovění žádosti o posečkání je, že by neprodlená úhrada byla spojena pro daňový subjekt s vážnou újmou, nebo že by nebylo možné vybrat od daňového subjektu celý nedoplatek najednou z jiných důvodů. Správce daně je při rozhodování o žádosti o posečkání **vázán návrhem daňového subjektu**.⁹⁴

Oddlužení

Oddlužení znamená osvobození dlužníka od části jeho dluhů pod soudním dohledem. Jde o proces v rámci insolvenčního řízení, které je upraveno zákonem č. 182/2006 Sb., Insolvenční zákon v platném znění. Cílem insolvenčního řízení je poměrné uspokojení všech věřitelů, a to co v možná nejvyšší výši. Podmínkou oddlužení je úhrada minimálně 30% pohledávek. Pokud je však dlužník schopen vzhledem ke svým majetkovým poměrům uhradit více, je povinen takto učinit. Zaplatit může jednorázově prodejem svého majetku, tedy zpeněžením majetkové podstaty určené soudem, nebo během 5 let v pravidelných splátkách.⁹⁵ Žádný z věřitelů však nesmí být zvýhodněn. Dlužník nesmí vytvářet nové dluhy a tyto nesplácet. Co je důležité zmínit z hlediska **exekuce – exekuci lze nařídit, ale již ji není možné vykonat**. S podáním návrhu na zahájení insolvence jsou spojena i rizika a jedním z nich je konkurs, to znamená prodej veškerého majetku dlužníka. Nesplacené dluhy však po skončení konkursu na rozdíl od insolvenčního řízení lze vymáhat dále. Konkurs soud prohlásí, pokud je po podání návrhu na insolvenční řízení zřejmé, že dlužník nesplňuje podmínky, nebo v průběhu insolvenčního řízení, pokud podmínky dlužník porušil. A stejně jak je to u všech pohledávek a byznysu s nimi i tady lze najít mnoho „podnikatelů“, kteří za úplatu nabízejí zajištění oddlužení. Často se pak dlužník místo oddlužení setká s tím, že se zadlužil ještě více. Zdarma a kvalitně poskytují tyto služby neziskové organizace, nebo za poplatek advokáti, nebo si návrh dlužník zpracuje sám. Splní-li dlužník podmínky oddlužení, může podat návrh na osvobození od zbývajících dluhů. Osvobození od zbývajících dluhů totiž není ani po úspěšném ukončení insolvenčního řízení automatické a je vázáno na tento úkon. Soud vydá usnesení, které dlužníka od splácení dluhů osvobozuje. Tyto dluhy existují stále, nejsou však již vymahatelné.⁹⁶

⁹⁴ Komentář k KO280_2009CZ : text paragrafu, stav k 8. 9. 2014 do částky 80/2014 Sb. a 23/2014 Sb.m.s. - RA609, In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21-11-2014]

⁹⁵ § 398 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁹⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Metodika empirického výzkumu

Součástí mé bakalářské práce je **empirický výzkum**. Typ výzkumu **kvantitativní**. Výsledkem kvantitativního výzkumu jsou číselné údaje. Data jsou sčítána, vyjadřována v procentech, je vypočítáván jejich průměr, statistická významnost atd.⁹⁷ Výzkum byl zaměřen do okruhu občanů, kteří se s exekucí, ať již daňovou, nebo exekucí vedenou prostřednictvím soudního exekutora, setkali. Provedl jsem výběrové šetření a oslovil pouze respondenty, u nichž bylo z dostupných databází zřejmé, že splnili stanovené kritérium.

Sběr dat probíhal v Jihomoravském kraji, okrese Břeclav a Brno-venkov, v jehož správním obvodu jsem byl schopen účinně oslovit výběrový vzorek. Výběrový vzorek obsahoval 50 respondentů.

Výsledky výzkumu a získané poznatky shrnuji v závěrečné části práce a na základě výsledků výzkumu zaujímám ke zkoumané problematice závěr. Pokouším se přispět k řešení zkoumané problematiky tak, aby se dlužník z důvodu neuhrazené pohledávky neocítl v existenčních problémech a nad míru nezbytně nutnou se nezhoršovala jeho finanční situace.

V této souvislosti si kladu výzkumnou otázku: ***Je možné volbou vhodné formy exekuce zmírnit finanční dopady na dlužníka a alespoň částečně tak snížit některá rizika, která vedou k jeho sociálnímu vyloučení?***

H1-Exekucí postižené osoby si jsou většinou vědomy výše rozdílů v nákladech exekuce.

H2-Většina exekucí postižených osob bude v budoucnu při plnění svých povinností zodpovědnější.

Metody sběru dat

Při realizaci výzkumu jsem využil při sběru dat dotazník jako jednu z metod kvantitativního výzkumu. Tento postup jsem zvolil i s ohledem na předpoklad, že lidé, kteří se s exekučním řízením sami setkali, o těchto věcech nejsou příliš ochotni hovořit a poskytovat informace. Dlužníci mnohdy nepřiznají, že proti nim byla nebo stále je exekuce vedena.

⁹⁷ RADVAN, E., VAVŘÍK, M. *Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách*. Brno: IMS, 2009, s. 22-24.

Při plánování a strategii výzkumu jsem předem počítal s poměrně značným množstvím nezodpovězených nebo nevyplněných dotazníků. I přes tuto skutečnost se mi vrátilo 68% řádně vyplněných dotazníků. Mým záměrem bylo získat co nejobjektivnější pohled dlužníků na náklady exekuce, respektive na orgán, který exekuci provádí. Právě tento fakt byl rozhodující při volbě strategie výzkumu. Zaměřil jsem se na zjištění, zda respondenti rozlišují způsob prováděných exekucí a jaké dopady měly v jejich případě zvolené exekuční postupy.

Cílem výzkumu bylo zjistit, zda jsou dopady exekuce daňové pro dlužníka příznivější nežli dopady exekuce prováděné soudním exekutorem (exekutorským úřadem). Rovněž jsem chtěl zjistit, zda respondenti využili některý institut týkající se ulehčení platby, posečkání, žádost o odklad platby nebo splátky se záměrem zmírnění dopadů exekuce. Využití těchto institutů by potvrdilo vyšší finanční gramotnost a obeznámenost s problematikou exekucí. Otázky byly sestaveny a položeny tak aby se podařilo získat odpověď na výzkumnou otázku a současně došlo k verifikaci či falsifikaci hypotéz.

Z těchto důvodů jsem zvolil metodu dotazníkového šetření, kdy lze za účelem získání potřebných údajů oslovit co možná největší skupinu osob. Vylosované respondenty jsem kontaktoval osobně v místě jejich bydliště, v některých případech po předchozí telefonické dohodě. Při doručování dotazníků bylo využito i poštovních služeb. Nepoměrně úspěšnější návratnost dotazníků byla u osob, které jsem oslovil osobně. Celkem bylo rozdáno 50 strukturovaných dotazníků.

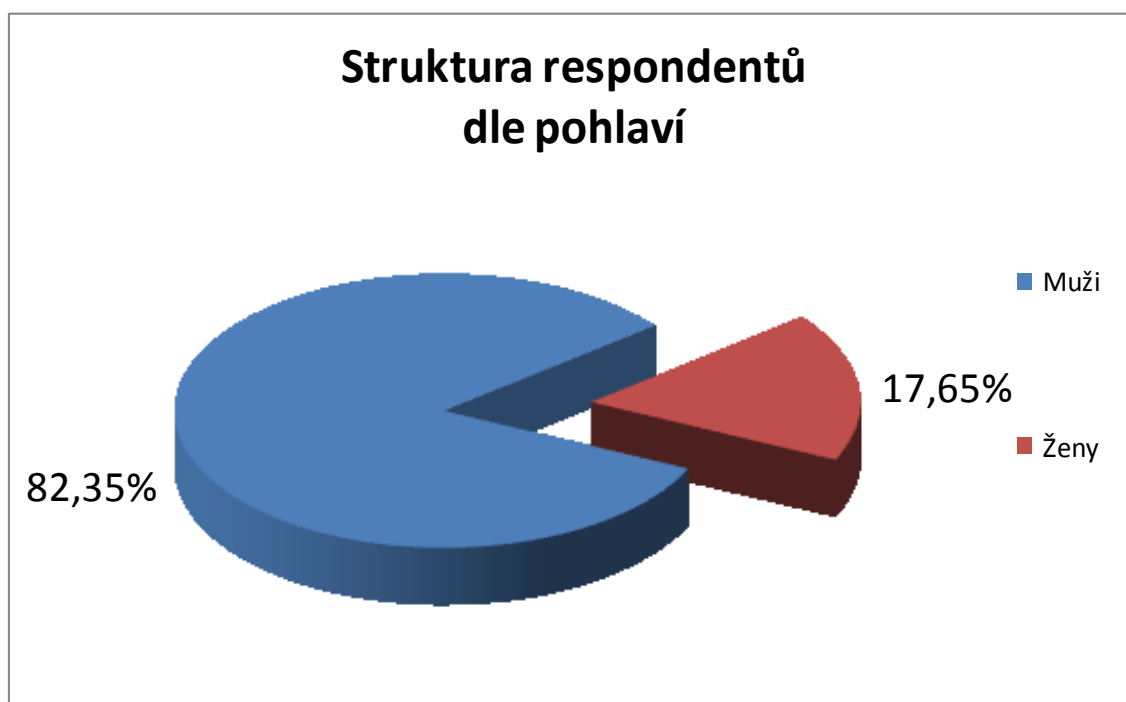
Výběr respondentů byl proveden ze seznamu 256 osob, proti nimž byla v posledních 2 letech vedena daňová exekuce. Důvodem nařízených daňových exekucí byla v převážné většině případů sankce za uložený dopravní přestupek nebo neuhrazený místní poplatek. Dalším druhem přestupků, které se v seznamu objevovaly, byly přestupky uložené obecním živnostenským úřadem, stavebním úřadem nebo odborem životního prostředí. Seznam uložených sankcí a platebních povinností pak odpovídá typickému seznamu dlužníků jakéhokoliv pověřeného obecního úřadu v ČR. Po prvním náhodně vybraném respondentovi byl poté osloven každý pátý respondent v seznamu, tak, že všichni měli stejnou možnost dostat se do výběru.

4 DRUH A MNOŽSTVÍ NAŘÍZENÝCH EXEKUCÍ

Odpovědi získané v dotazníkovém šetření byly zaneseny do tabulek a zpracovány pomocí programu Excel. K jednotlivým otázkám byly pro přehlednost zpracovány grafy a výsledky šetření byly porovnány ve vzájemných souvislostech s ostatními výsledky výzkumu.

První kapitola výzkumu je zaměřena na demografické charakteristiky respondentů, počet a množství nařízených exekucí a to včetně důvodů, pro které byla exekuce vedena.

Ot. č. 1) Jaké je vaše pohlaví ?

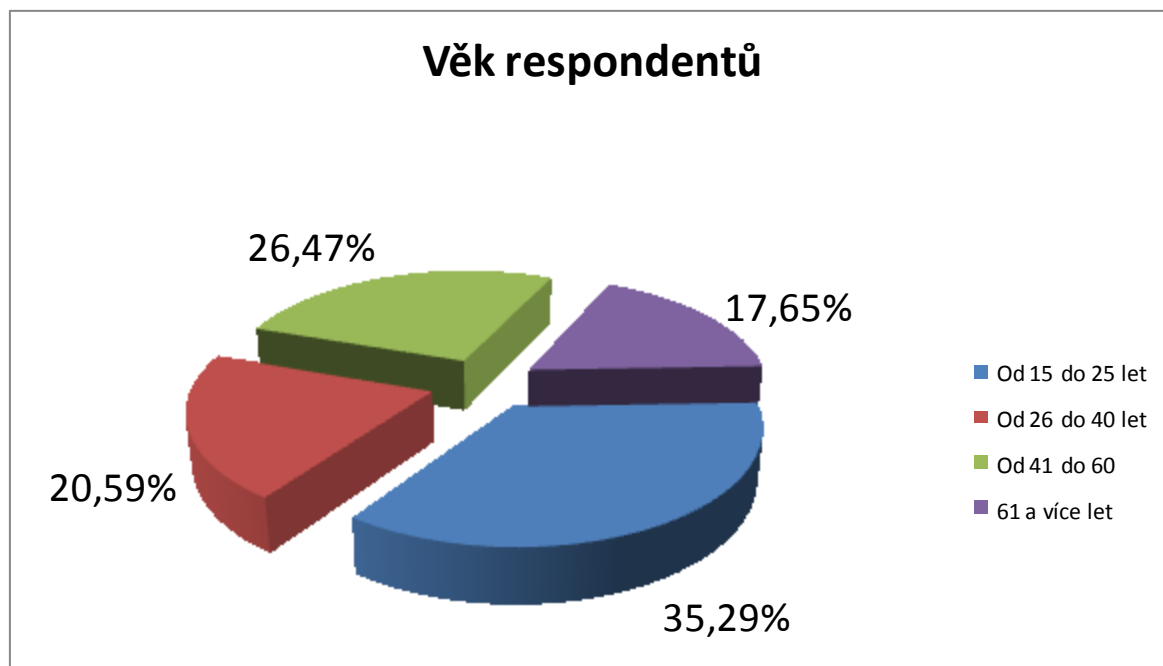

Obrázek 1: *Struktura respondentů podle pohlaví*

Zdroj: vlastní výzkum

Jak je z grafu na první pohled zřejmé, ve vybraném vzorku respondentů výrazně a to v 82,35%, převažovali muži. Ženy jsou zastoupeny pouze 17,65%. Rozdíl v pohlaví respondentů bude s největší pravděpodobností způsoben tím, že páchaní přestupků s následným neplněním svých povinností je převážně doménou mužů. Stejně je tomu i u dopravních přestupků a přestupků proti veřejnému pořádku. Z těchto výsledků je možno odvodit, že ženy přistupují k plnění sankčních povinností zodpovědněji.

Ot. č. 2) Jaký je Váš věk?

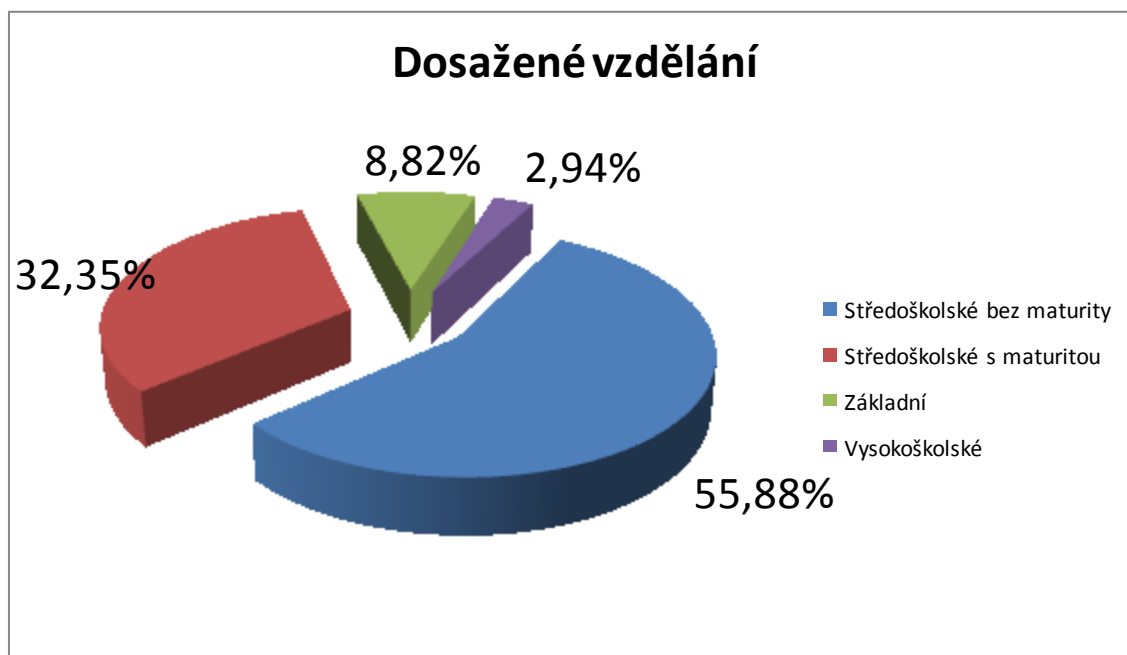
Obrázek 2: *Struktura respondentů dle věku*

Zdroj: vlastní výzkum

Co se týče věku respondentů, kteří se s exekucí v posledních dvou letech setkali, je nejvíce zastoupena věková skupina od 15 do 25 let, a to celkem 35,29%. Věková skupina 26 až 40 let je zastoupena z 20,59 % a věková skupina 41 až 60 let je zastoupena rovněž poměrně vysokým procentem 26,47%. Nejslabší skupinou z hlediska exekucí je skupina 61 a více let. I přes určité rozdíly však nelze tvrdit, že by výrazným způsobem převažovala určitá věková skupina. Nejrozšířenější skupinu ve věku od 15-25 let by bylo poté možno označit za méně zodpovědnou z hlediska menšího respektu a zodpovědnosti při plnění svých povinností. Zcela jistě zde bude hrát svou roli i fakt, že právě v této skupině se lze nejnádhěji setkat jak s pácháním přestupků proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, tak i neplněním povinností spojených s hrazením místních poplatků.

Přesto lze konstatovat, že exekuce postihují všechny věkové skupiny obyvatelstva.

Ot. č. 3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání ?

Obrázek 3: Dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

U otázky týkající se nejvyššího dosaženého vzdělání bylo z výsledů dotazníkového šetření zjištěno, že u respondentů, kteří se s exekucí setkali výrazně, v 55,88 % převažuje skupina respondentů vyučených se středoškolským vzděláním bez maturity. Středoškoláků s maturitou je 32,35% a poměrně překvapivá je pak skutečnost, že se základním vzděláním je ve vzorku respondentů zastoupeno „pouze“ 8,82% respondentů.

Právě finanční gramotnosti bývá přitom připisována poměrně vysoká příčina zadlužení. Proto by bylo možno předpokládat, že právě procentuelní zastoupení osob se základním vzděláním bude daleko vyšší. Příčin těchto rozdílů může být několik, jako jedno z vysvětlení se nabízí i to, že mezi vzděláním a finanční gramotností nebude přímá úměra, alespoň pokud se týče plnění peněžitých povinností uložených správními orgány. Nebo obráceně může být tento rozdíl způsoben vnímáním orgánu, který platební povinnost uložil jako autority. Osoby s vysokoškolským vzděláním jsou ve vzorku zastoupeny nejméně a to 2,94%.

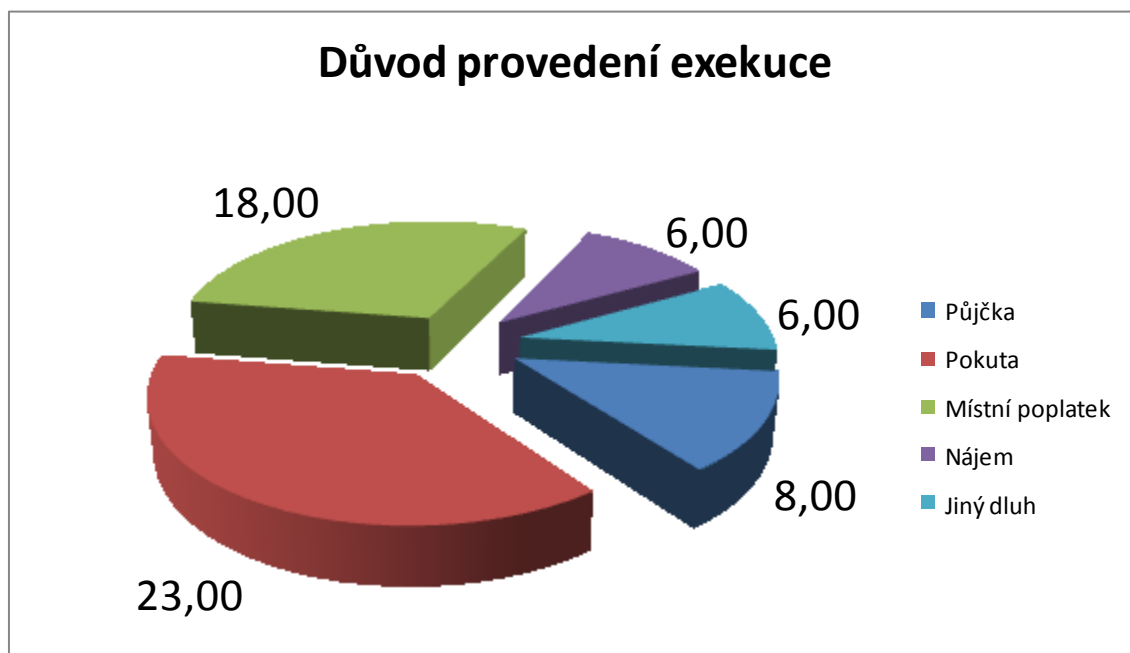
Z těchto demografických charakteristik lze dospět k závěru, že nejčastěji zastoupeným dlužníkem, proti němuž je vedena správní exekuce, respektive exekuce na peněžité plnění, tedy exekuce daňová, je v územním obvodu okresu Břeclav a Brno-venkov, muž se středoškolským vzděláním bez maturity ve věku od 15 do 25 let.

Z velké části bude tento vzorek respondentů typický tím, že se jedná převážně o povinnosti vyplývající z povinností uložených v přestupkovém řízení.

Na otázku č. 4, zda proti respondentům byla vedena exekuce, odpověděli všichni respondenti shodně, že ano. Tato odpověď potvrdila správnost výběru vzorku i pravdivost odpovědí v tomto konkrétním případě. Právě osoby, které se již s exekucí setkaly, mohou nejlépe odpovědět na výzkumnou otázku a hypotézy, které jsou předmětem výzkumu. Nepůjde tedy pouze o zprostředkované informace nebo názory, ale o osobní sociální zkušenosti jednotlivých účastníků výzkumu.

Po ověření správnosti výběru vzorku respondentů a zjištění demografických charakteristik směřovaly otázky do oblasti gramotnosti a finanční gramotnosti vztahující se k výzkumnému problému.

Ot. č. 5) Důvodem exekuce byla Vámi neuhrazená

Obrázek 4: *Důvod provedení exekuce*

Zdroj: vlastní výzkum

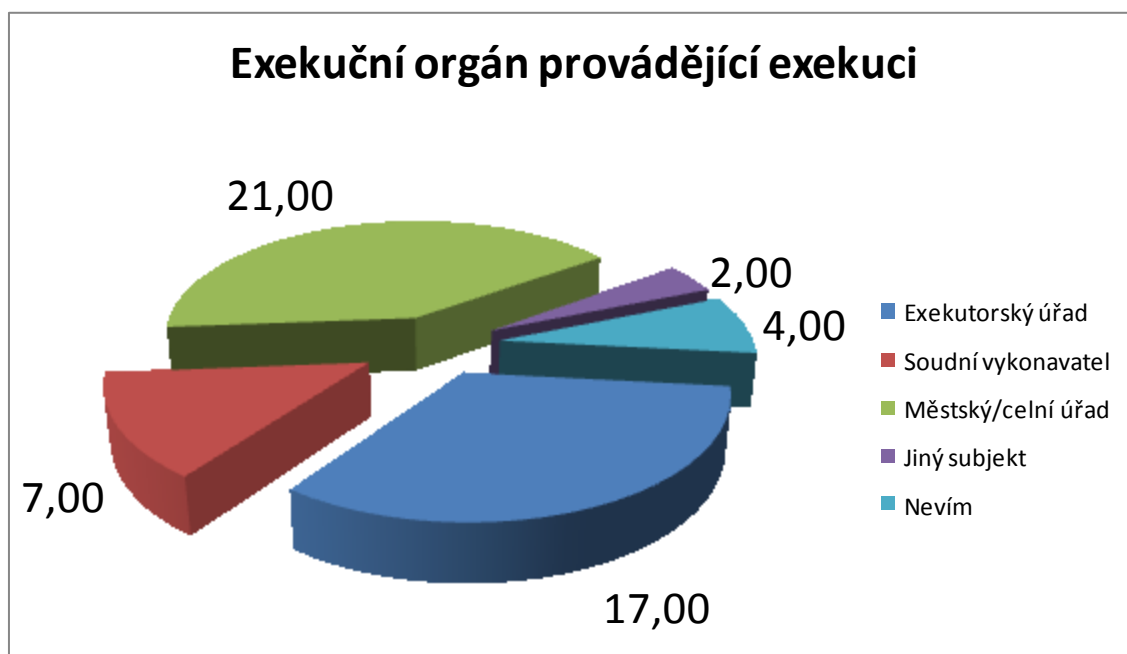
Nejčastější odpovědi respondentů na tuto otázku byla pokuta (23 případů) nebo místní poplatek (18 případů). Tento poměr typů dlužných pohledávek je dán tím, že prostý náhodný výběr byl tvořen ze seznamu osob, u nichž jsem měl jistotu, že splňují zadané kritérium. V celkovém měřítku samozřejmě zůstává nadále skutečností to, že v ČR nejvíce dluží lidé na hypotékách a dlouhodobých úvěrech jak se uvádí v mnohých statistikách a výzkumech ČNB nebo Českého statistického úřadu a jak je zřejmé i z přílohy č. PI., této bakalářské práce. Cílem mého výzkumu však nebylo zjistit skladbu důvodů a příčin, pro něž byla exekuce nařízena, ale zjistit, zda zvolený způsob provedení exekuce je přiměřený vymáhané pohledávce a zda nadměrně nezatěžuje dlužníka. Pro daný

účel je pak zvolený vzorek respondentů zcela optimální, neboť zastupuje právě tu část obyvatel, která se s bagatelními pohledávkami, jež je možné vymáhat dle daňového řádu, setkala. Tyto pohledávky, co se týče zejména jejich výše, by pak nejlépe odpovídaly pohledávkám z neuhrazeného jízdného v městské hromadné dopravě. Tyto však nelze vymáhat dle daňového řádu na rozdíl od pohledávek na pokutách nebo místních poplatcích, kde by měl být daňový řád přednostně využívan.

4.1 Vnímání rozdílů u exekuce daňové a exekuce prováděné exekutorem

V této kapitole získáme obraz o tom, zda a jakým způsobem dlužníci rozdíly v exekucích vnímají.

Ot. č. 6) *Jste schopen/a uvést, kdo exekuci/e prováděl?*

Obrázek 5: *Exekuční orgán provádějící exekuci*

Zdroj: vlastní výzkum

Z výsledku šetření je zřejmé, že u respondentů byla nejčastěji prováděna exekuce městským nebo celním úřadem, a to celkem v 21 případech (exekuci prováděl správní orgán). Za druhý nejčtenější způsob provedení exekuce pak respondenti označili exekuci provedenou prostřednictvím soudního exekutora, a to v 17 případech. Tyto dvě instituce byly zcela dle očekávání zastoupeny nejvíce. (Správní orgány v 21 případech, v 17 případech pak soudní exekutor.) V této souvislosti je nutné

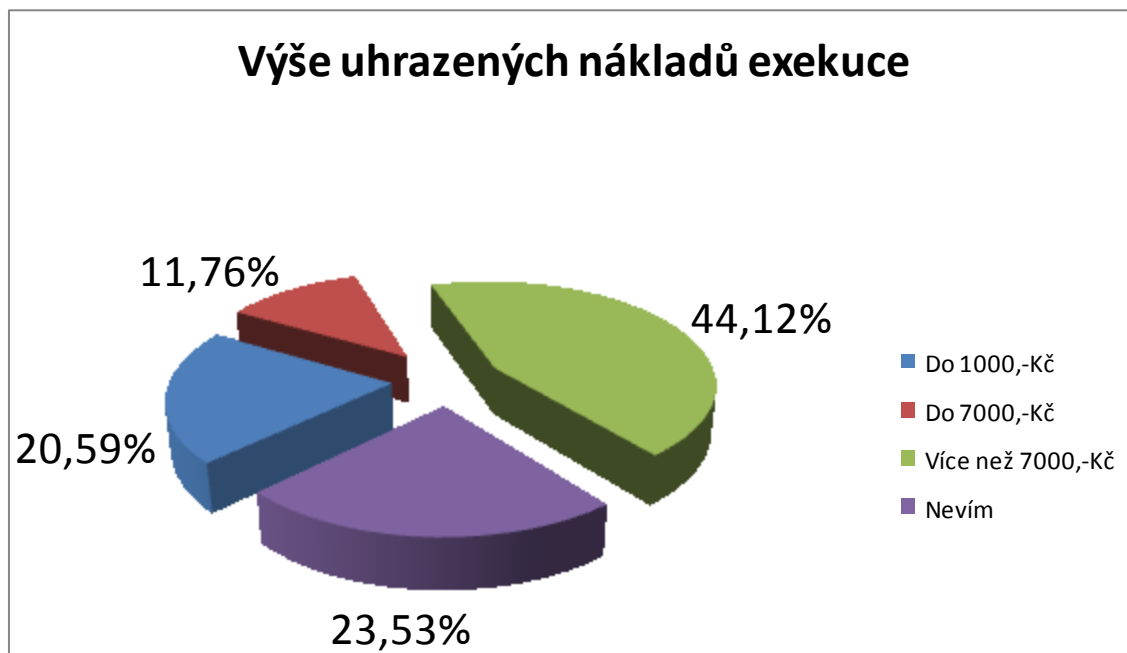
zmínit, že se soudním exekutorem se setkali převážně respondenti, kteří uvedli, že mají více neuhrazených nedoplatků, tedy i nedoplatků na nájemném či nedoplatků z půjček.

Zcela opačná by byla situace, pokud by respondenti byli vybráni pouze z okruhu osob, které dluží například bankovním institucím. Tam by nebyla jiná možnost, než o vymáhání pohledávky na základě exekučního titulu požádat pouze soud, případně soudního exekutora. Správní orgány by poté k vymáhání tohoto typu pohledávky neměly zákonné zmocnění, nikdy by se ve výzkumu nemohly objevit. I v této otázce se tedy opět potvrzuje správnost vybraného vzorku respondentů.

V sedmi případech v rámci výkonu rozhodnutí prováděl exekuci/výkon rozhodnutí soud. V těchto případech se pravděpodobně jednalo buď o případy, u nichž bylo možno do konce roku 2013 požádat o výkon rozhodnutí soud, nebo se nejednalo o vymožení veřejnoprávní pohledávky, ale pohledávky soukromoprávní u respondenta, který měl exekuci více. Z pravděpodobných variant pak přichází v úvahu ještě ta, že respondent nebyl schopen rozlišit, zda se jedná o soudního vykonavatele (zaměstnance soudu), nebo soudního exekutora (zaměstnance exekutorského úřadu).

Ve 4 případech respondenti odpověděli, že neví, kdo exekuci prováděl, a ve 2 případech měl exekuci provádět jiný subjekt. Pravděpodobně inkasní agentura nebo podobný subjekt, který k této činnosti nemá zákonné zmocnění. Tato otázka byla respondentům položena záměrně neboť mimo vyjmenované orgány (správní orgán, soud a soudní exekutor) neexistuje v České republice instituce, která by byla k provedení exekuce-výkonu rozhodnutí oprávněna. Proto veškeré jiné způsoby exekucí byly provedeny v rozporu se zákonem, tedy subjektem, který k provedení exekuce není oprávněn. Zde ovšem musíme opět brát v úvahu možnost, že respondent nebyl schopen určit, kdo exekuci provedl.

Ot. č. 7) Jak vysokou částku jste hradil/a na exekučních nákladech? Neuvádějte celkový dluh, ale pouze exekuční náklady.

Obrázek 6: *Výše uhrazených nákladů exekuce*

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, jakou výši respondenti hradili na exekučních nákladech, byla ve 44,12% uvedena výše exekučních nákladů přesahující 7.000,-Kč. V těchto případech, až na výjimky, byla exekuce prováděna exekutorským úřadem. Je tedy zřejmé, že na nákladech exekuce prováděné exekutorským úřadem hradili respondenti částky nejvyšší.

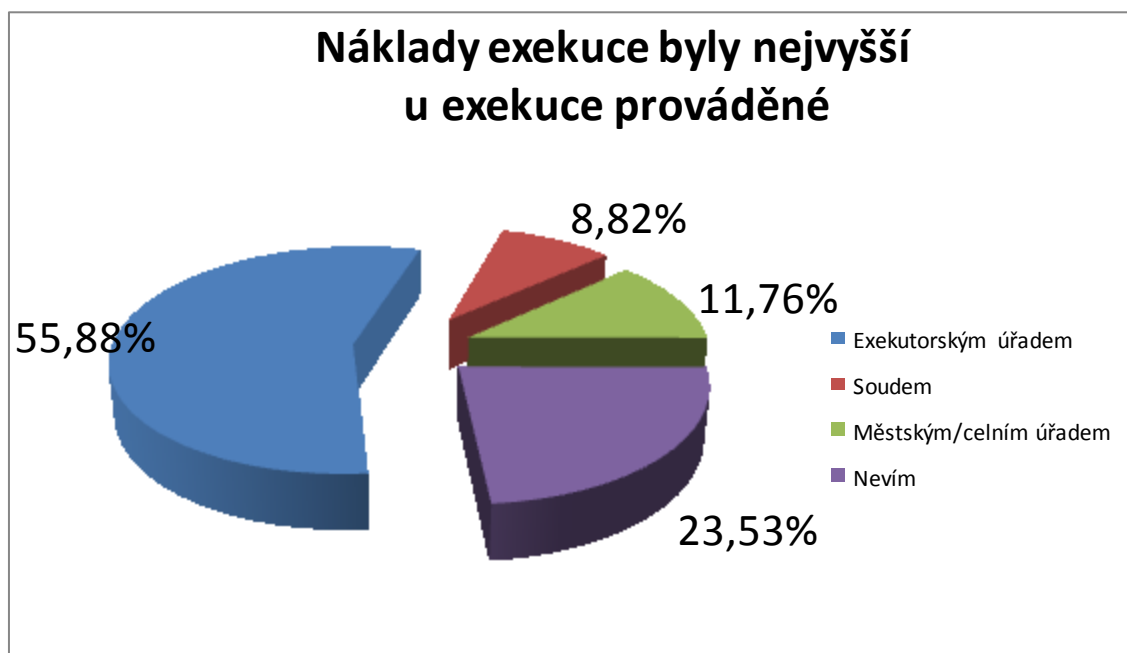
Výše rozdílů v exekučních nákladech podle exekučního orgánu, který úkon provádí, respektive podle užití právní normy, byla podrobněji přiblížena v kapitole 1.3 této práce.

Naopak nejnižší částka tedy částka do 1.000,-Kč, byla hrazena na nákladech prováděných opět až na výjimky, převážně městským nebo celním úřadem, a to ve 20,59%. V 11,76 % bylo z odpovědi respondentů zjištěno, že na exekučních nákladech byla uhrazena částka od 1.000,-Kč do 7.000,-Kč.

Ve 23,35% případech však respondenti nebyli vůbec schopni určit, jaká výše nákladů byla na exekučních nákladech uhrazena. Tato odpověď je v návaznosti na kvalitu finanční gramotnosti

respondentů poměrně znepokojivá. Pokud z vybraného vzorku více než pětina respondentů není schopná určit, kolik uhradila navíc oproti původnímu dluhu, svědčí to o poměrně nízkém zájmu o vlastní finance.

Ot. č. 8) Náklady exekuce byly nejvyšší u exekuce prováděné:

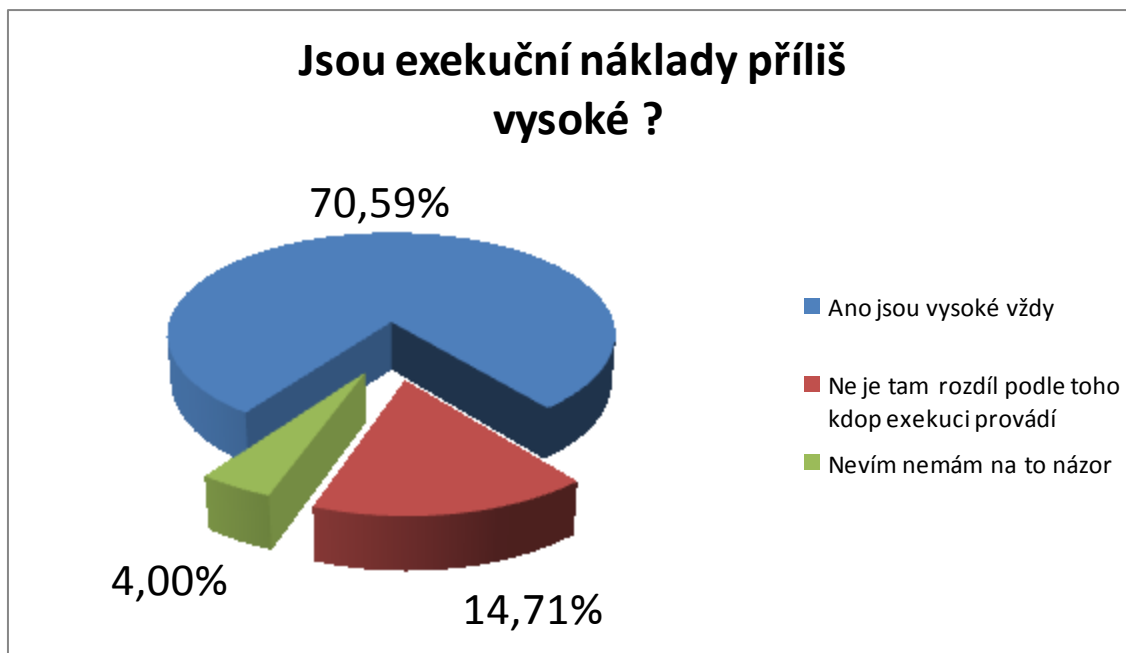

Obrázek 7: Náklady exekuce byly nejvyšší u exekuce prováděné:

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č.8) Náklady exekuce byly nejvyšší u exekuce prováděné: jednoznačně, a to s 55,88% převažují odpovědi respondentů, kteří uvedli, že náklady exekuce byly nejvyšší u exekuce provedené exekutorským úřadem. Takto odpověděli téměř všichni respondenti, u nichž byla exekuce exekutorským úřadem prováděna. Odpověď také zcela koresponduje se závěry popsány v kapitole (1.3) této práce, kde je komparace nákladů exekuce daňové a nákladů soudního exekutora podrobně rozepsána. U 23,53% respondentů bylo zjištěno, že neví, u kterého orgánu byly exekuční náklady nejvyšší a to přes skutečnost, že se všichni minimálně s daňovou exekucí setkali a náklady za exekuci hradili. V 8,82% odpověděli respondenti, že náklady jsou nejvyšší u exekuce provedené soudem a v 11,76% městským/celním úřadem. Těchto 11,76% mělo zkušenost pouze s exekucí prováděnou městským úřadem, a proto byla odpověď zcela logická.

Ot. č. 9) Domníváte se, že exekuční náklady jsou příliš vysoké?

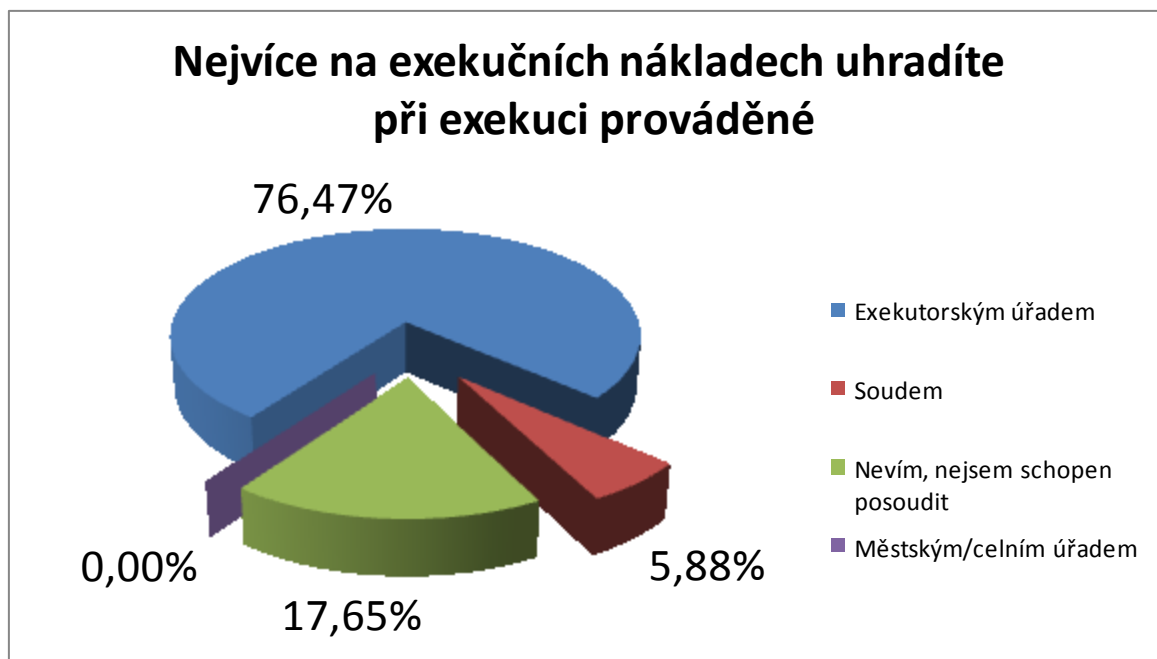

Obrázek 8: Jsou exekuční náklady příliš vysoké?

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 9 kladně odpovědělo 70,59% respondentů, bez ohledu na to, s jakým druhem exekuce se setkali. Tahle otázka je určitě vnímána poměrně subjektivně, neboť někdo může jako příliš vysoké vnímat náklady ve výši 500,-Kč, někdo bude vnímat náklady exekuce jako příliš vysoké v případě, že přesáhnou vymáhanou částku, nebo bude mít pro toto vnímání nastaveny svá subjektivní kritéria. Vždy se však zřejmě bude jednat o částku, která přesahuje uloženou pokutu, daňovou povinnost nebo vypůjčenou částku. To, že částka, kterou dlužník hradí navíc mimo samotný dluh, se liší, a je nutno počítat s rozdíly podle toho, který exekuční orgán exekuci provádí, rozlišuje 14,71% respondentů. Celkem 70,59% respondentů tyto částky vnímá jako vysoké vždy, a 4% respondentů na to nemají názor.

Ot. č. 10) Nejvíce na exekučních nákladech zaplatíte při exekuci prováděné

Obrázek 9: Nejvíce na exekučních nákladech uhradíte při exekuci prováděné

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 10 byla položena bez ohledu na to, kolik měl respondent nařízených exekucí. Šlo především o zjištění, jaká je znalost respondentů o částkách, které uhradí navíc k vymáhané pohledávce.

Nejvíce na exekučních nákladech zaplatíte při exekuci prováděné: exekutorským úřadem, soudem, městským/celním úřadem. Poslední variantou byla neutrální odpověď: „Nevím, nejsem schopen posoudit.“

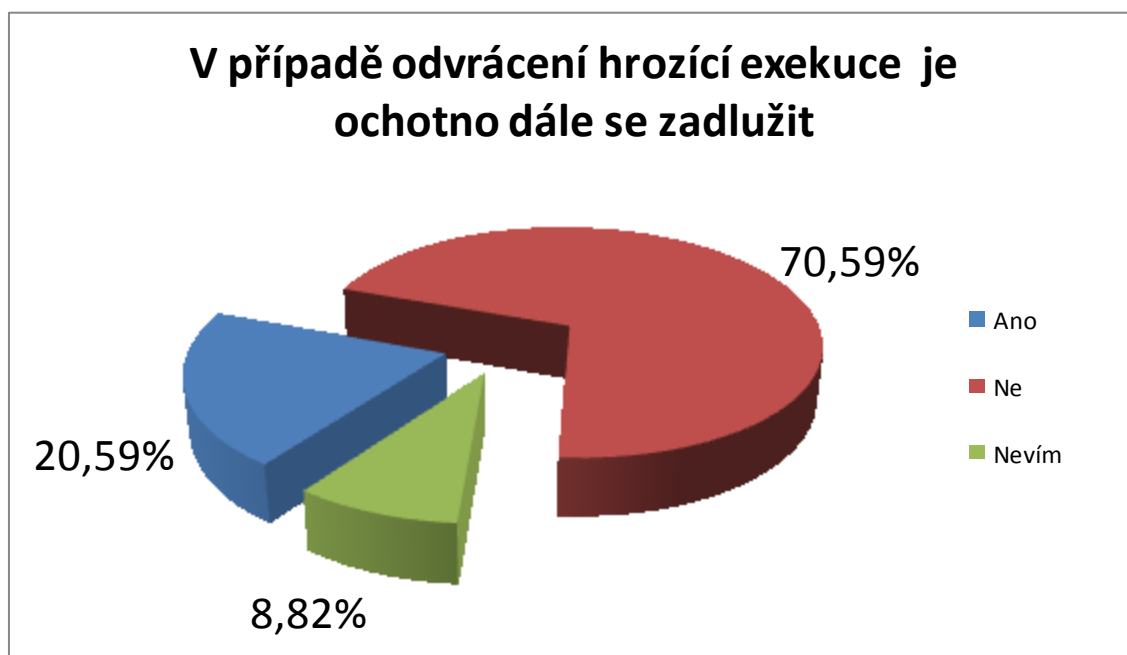
U této otázky zcela jednoznačně převážila odpověď respondentů, že nejvíce na exekučních nákladech uhradí při exekuci prováděné exekutorským úřadem. Celkem tuto odpověď zvolilo 76,47% respondentů, pouze 5,88% respondentů uvedlo, že nejvíce uhradí při exekuci provedené soudem a 17,65% respondentů uvedlo, že neví, není schopno posoudit. Žádný respondent neoznačil městský nebo celní úřad. Z této otázky je zcela zřejmé, jak vnímají exekuce soudního exekutora respondenti, a to i ti, kteří se s exekucí vedenou prostřednictvím soudního exekutora nesetkali. Může to být dáno předchozí zkušeností nebo vlivem médií, kde jsou tímto způsobem a mnohdy zcela oprávněně postupy některých exekutorských úřadů prezentovány. U 17,65 % respondentů odpověď neví nejsem schopen posoudit, opět ukazuje na poměrně nízkou míru finanční gramotnosti.

4.2 Aktivita nebo pasivita při řešení exekuce

Často skloňovanou příčinou exekuce je mimo nezodpovědného jednání a neuváženého zadlužování pasivita. Kromě faktorů, které nedokážeme ovlivnit a které byly v této práci připomenuty, jsou zde i takové, které ovlivnit dokážeme a můžeme. Je tedy zcela na našem uvážení, zda tak učiníme či nikoliv. Z tohoto důvodu byly do dotazníku zařazeny otázky č. 11 a 12 se záměrem zjistit, jak je to s aktivitou případně pasivitou dlužníků ve zkoumaném vzorku respondentů. Z odpovědí na položené otázky dostaneme rovněž obraz toho, nakolik jsou dlužníci finančně gramotní.

Právě finanční gramotnost může napomoci dlužníkům předejít problémům s exekucí, v našem případě pak tyto problémy řešit. Pokud si je dlužník svých práv a možností vědom, může zvolit ta řešení, která pro něj budou nejvýhodnější. V případě opačném se stává snadnou kořistí „podnikatelů“ s pohledávkami a často volí řešení, které mu někdo nabídne. Většinou je výhodné pouze pro toho, kdo tuto „pomoc“ nabízí.

Ot. č. 11) Pokud by Vám znovu hrozila exekuce, vzal/a byste si půjčku na úhradu dluhu, abyste se exekuci vyhnul/a?

Obrázek 10: V případě odvrácení hrozící exekuce je ochotno dále se zadlužit

Zdroj: vlastní výzkum

Tato otázka byla položena záměrně, neboť u některých případů zadlužení by opravdu mohla půjčka exekuci odvrátit. Této skutečnosti si je zcela zřejmě vědomo 20,59% respondentů. S velkou pravděpodobností se bude jednat o ty respondenty, kterým byla exekucí způsobena nějaká nepřiměřená újma, nebo exekuce byla spojena s nepoměrnými náklady, případně s psychickými obtížemi.

Téměř pětina respondentů předpokládá, že při úhradě dluhu půjčkou pro ně následky nebo náklady za splácení dlužné částky z hlediska dopadů budou příznivější než hrazení nákladů exekuce. Obdobně však uvažují některé nebankovní společnosti, které nabízí „vyplacení dluhů“, „odvrácení exekuce“, „odvrácení dražby nemovitosti“ apod. Jejich záměrem však ve většině případů není pomoc dlužníkovi, ale naopak snaha o dosažení zisku, a to za jakoukoliv cenu. Pro dlužníka pak takové řešení s nebankovní půjčkou mívá daleko horší důsledky a větší finanční zatížení než samotná exekuce.

Po půjčce by naopak nesáhlo celých 70,59 % respondentů. Tito by upřednostnili variantu exekuce. Z této odpovědi usuzuji, že celých 70,59% respondentů buď z exekuce obavy nemá a raději podstoupí exekuci, než by se ještě více zadlužily půjčkou.

Rovněž je možné, že tato odpověď byla limitovaná možností půjčku získat. Více předlužených lidí je již dnes zaneseno v bankovních nebo nebankovních registrech dlužníků a získat půjčku je pro zadlužené lidi stále složitější a oni si tuto skutečnost uvědomují. Na stranu druhou to však nahrává těm „podnikatelům“, kteří půjčku s abnormálně vysokým úrokem nebo neúměrnými sankcemi poskytnou. Všechny tyto faktory je nutno vzít v úvahu při interpretování této odpovědi. Týká se to zejména půjček do částky 5000,-Kč o kterých bylo krátce pojednáno v kapitole 2.1 této práce.

Zmíním i jednu z mála připomínek dlužníka k problematice exekucí uvedenou v závěrečné části dotazníku.

Dlužník uvedl: *„Peníze nemám, půjčku nikde nedostanu, exekuci města neřeším, pětistovka navíc mě nezabije, klidně si to strhněte, pokud máte z čeho.“*

Tento dlužník má více nařízených exekucí, a to na různé dluhy pohledávek od místních poplatků přes pokuty až k několika půjčkám. Část dluhů je vymáhána prostřednictvím exekutorského úřadu a část exekucí daňovou. Tento dlužník si zjevně z exekuce daňové vzhledem k nízkým exekučním nákladům těžkou hlavu nedělá. Je zřejmé, že si je dobře vědom následků exekuce vedené soudním exekutorem a v tomto směru ji vnímá jako určitou hrozbu spojenou s výrazným navýšením dluhu o exekuční náklady.

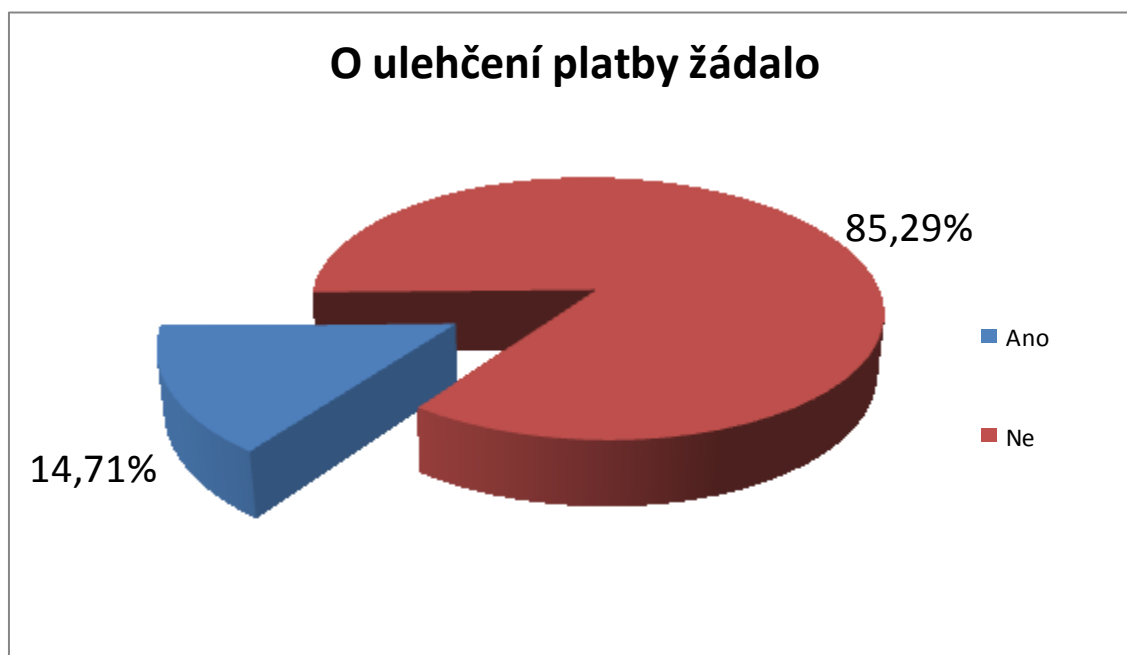
Nerozhodnutých respondentů, kteří odpověděli, že neví, zda by si půjčku k odvrácení hrozící exekuce vzali, bylo celkem 8,82%. Zřejmě by záleželo na konkrétním provedení exekuce, dlužné částce, případně míře negativních následků vyplývajících ze splácení úvěru. Otázka přitom nebyla nijak ohraničená finančně ani časově s tím, že mým záměrem bylo vyvolat v respondentech asociaci s vlastní minulou zkušeností a způsobem, jak by znovu situaci řešili.

To, že převážná část dlužníků raději přistoupí na exekuci, je na straně jedné pozitivní. Dlužník nepadne do pasti podvodných nabídek úvěrů. Na straně druhé to vyvolává otázky, zda vůbec dlužníci mají z exekuce respekt nebo zda naopak zcela rezignovali na boj s dluhy, exekucí a exekutory.

Osobně se domnívám, že i tito „zkušení“ dlužníci, kteří se již s exekucí mnohdy opakovaně setkali, mají z exekuce respekt stále. Záleží však na okolnostech, výši zadlužení a zejména orgánu, který samotnou exekuci provádí. Proč je tím nejobávanějším exekučním orgán, u něhož zaplatí dlužník za exekuci (exekuční náklady) nejvíce někdy i několikanásobek vymáhané částky je asi zřejmé.

Další otázka položená v dotazníku směřovala do oblasti zcela reálných a legálních možností, jak zadlužení řešit. Potěšující bylo zjištění, že někteří dlužníci již tento způsob řešení zadlužení v minulosti využili. V souvislosti s posečkáním, odkladem platby nebo povolením splátek nedošlo k enormnímu navýšení dlužné částky a výrazným způsobem to pomohlo vyřešit situaci zadluženého dlužníka. Otázka byla formulována tak, aby dlužníci popsali stav, se kterým se v minulosti osobně setkali.

Ot. č. 12) Žádal/a jste někdy o splátky, posečkání nebo odklad platby, aby nedošlo k exekuci?

Obrázek 11: *O ulehčení platby žádalo*

Zdroj: vlastní výzkum

Z odpovědí respondentů bylo zjištěno, že 85,29% z nich o splátky nebo posečkání v minulosti nežádalo. Pouze 14,71% žádalo v minulosti o některý ze způsobů ulehčení platby. Tento výsledek společně s odpovědí na otázku č. 11 potvrzuje, že aktivita dlužníků při řešení svých finančních

záležitostí je poměrně nízká a potvrzuje tak závěry vztahující se k příčinám zadlužení. Mnoho státních i nestátních organizací uvádí jako jednu z příčin pasivity dlužníků a výsledky tohoto šetření tuto skutečnost pouze potvrzují. Pokud by ze zbývajících 85,29% někdo o ulehčení platby požádal, je velmi pravděpodobné, že by mu správní orgán, případně soudní exekutor vyšel vstříc a splátky dlužné částky povolil. Jak bylo již uvedeno v kapitole 3. 4 této práce smyslem institutu posečkání je pomoc dlužníkovi překonat jeho momentální nepříznivou situaci za předpokladu, že bude moci v době náhradní lhůty splatnosti splnit své zákonné povinnosti, zaplatit posečkanou daň, poplatek, pokutu a tím naplnit cíl správy daní. U posečkaného nedoplatku – dluhu se posouvá jeho vykonatelnost. Správce daně není oprávněn posečkaný nedoplatek vymáhat žádným ze způsobu vymáhání. **Daňový subjekt je tedy po dobu povoleného posečkání před exekucí chráněn.**⁹⁸

4.3 Sociální a ekonomické dopady na dlužníka

Poslední tři otázky byly sestaveny tak, abychom získali odpovědi na další část zkoumaného problému a zjistili, zda skutečně dlužníci, respektive ti respondenti, kteří se v minulosti s exekucí setkali, mohli sdělit své pocity a své dojmy z této nepříjemné a jistě nezáviděníhodné sociální zkušenosti.

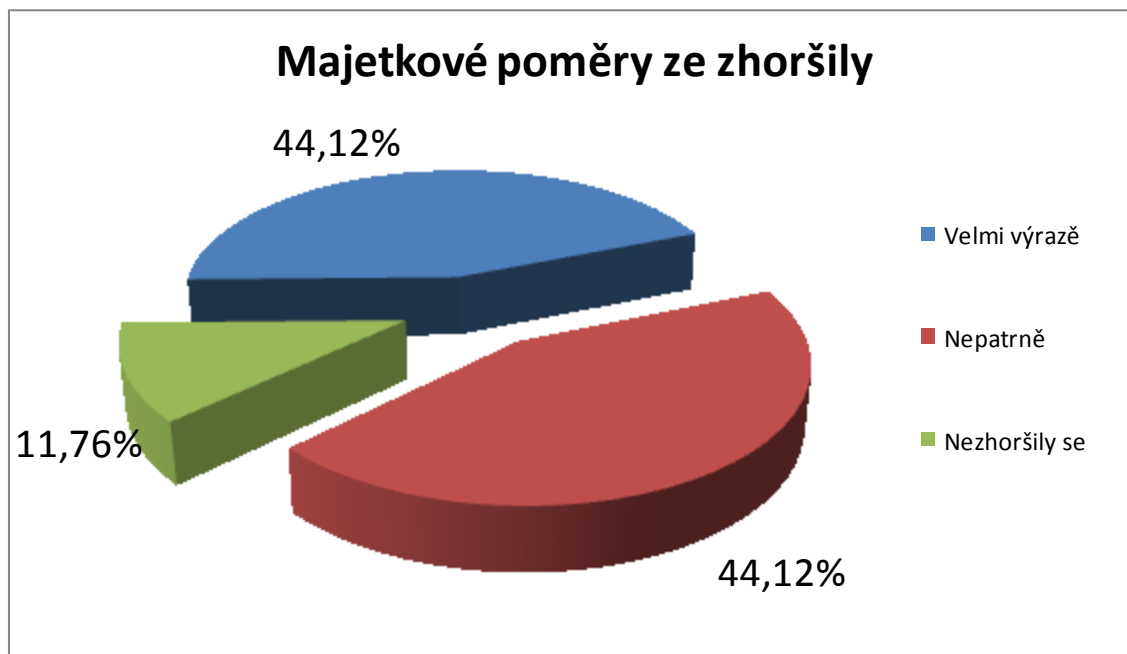
Vnímání otázky č. 13 samotnými respondenty, zda se zhoršily v důsledku hrazení exekučních nákladů jejich majetkové poměry, je opět poměrně subjektivní. Stejně tak jako otázka č. 15. Nicméně jiný způsob zjištění odpovědi nebyl v tomto konkrétním případě aplikovatelný. Samotné porovnání částek by nemělo vypovídající hodnotu a bylo by pouze číselným vyjádřením.

Zhoršení majetkových poměrů musí každý dlužník vnímat jinak. Pro někoho bude uhrazení částky 500,-Kč na nákladech exekuce považováno za velmi výrazné zhoršení majetkových poměrů jednoduše proto, že se jedná o důchodce, který pobírá důchod jako jediný zdroj svého příjmu. Kromě stravy a bydlení pak značnou část důchodu vydá například za léky. Pro jiného respondenta pak nebude částka, kterou uhradil za exekuci soudnímu exekutorovi, např. 7.865,-Kč, znamenat žádné nebo minimální zhoršení majetkových poměrů, neboť se jedná o podnikatele. Jeho příjmy dosahují několik desítek nebo stovek tisíc korun měsíčně a tato částka pro něj bude zanedbatelná.

⁹⁸ Posečkání a splátkování - LIT44717CZ - poslední stav textu - stav k 17.10.2014 do částky 82/2014 Sb. a 24/2014 Sb.m.s.- RA613 Daňový řád, 12. část In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21-11-2014]

Přes toto poměrně široké a subjektivní vnímání této otázky jsou odpovědi jednoznačné. Domnívám se, že poměrně přesně vyjadřují názory respondentů na tuto otázku.

Ot. č. 13) Zhoršily se v důsledku placení exekučních nákladů Vaše majetkové poměry

Obrázek 12: *Majetkové poměry se zhoršily*

Zdroj: vlastní výzkum

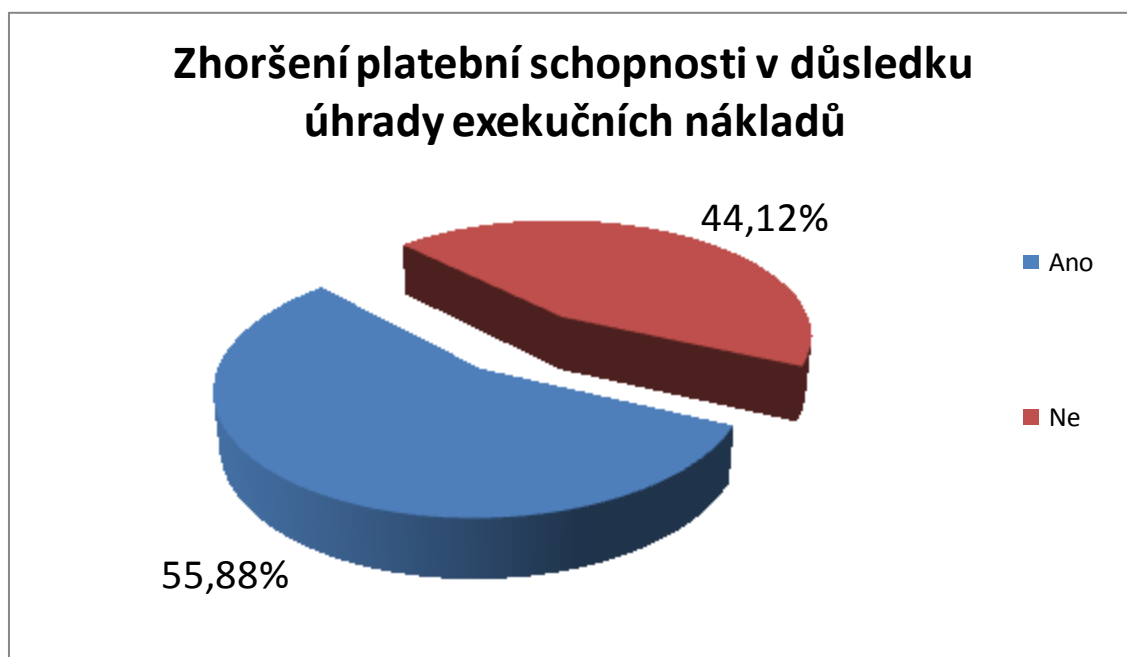
Výrazné zhoršení majetkových poměrů v souvislosti s hrazením nákladů exekuce uvedlo 44,12% respondentů. Nepatrné zhoršení majetkových poměrů pak uvedl stejný počet respondentů 44,12%. V součtu těchto dvou výsledků si celých 88,24% respondentů uvědomuje a současně potvrzuje, že v důsledku hrazení exekuce se zhorší jejich majetkové poměry ať již výrazně nebo nepatrně. Pouze 11,76% respondentů uvedlo, že ke zhoršení jejich majetkových poměrů nedošlo. V převážné většině z těchto 11,76% respondentů se jedná o ty, kteří měli zkušenost pouze s jedním druhem exekuce, a to s exekucí daňovou.

Jeden respondent v této souvislosti do závěru strukturovaného dotazníku uvedl, že dluhy zdědil po manželovi a nemá je z čeho splácet.

Tohoto dlužníka znám osobně a vím, že jeho jediným příjmem je starobní důchod. Výše dlužných částek však dosahuje několika set tisíc korun. Pohledávky jsou vymáhány několika exekutorskými úřady. Tento dlužník má nařízeny srážky z důchodu, ale jeho výše nedosahuje takových částek, aby dlužník své dluhy vůbec kdy splatil. S dlužníkem jsem osobně mnohokrát o jeho problému hovořil,

vysvětloval mu princip exekuce a ochranu dlužníka v podobě nezabavitelné částky, a přesto jsem se dozvěděl, že mimo zákonné srážky posílá „dobrovolně“ na exekutorské úřady peníze, které by měly být určeny výhradně pro jeho potřebu. Tento dlužník je zcela bez majetku a doslova přežívá na pár korunách měsíčně.

Ot. č. 14) Zhoršila se v důsledku úhrady exekučních nákladů Vaše schopnost hradit jiné platby např. (půjčky, nájemné)

Obrázek 13: Zhoršení platební schopnosti v důsledku úhrady exekučních nákladů

Zdroj: vlastní výzkum

Tato otázka již byla cílena na konkrétní následek, tedy zda se zhoršila schopnost hradit jiné platby. Odpověď na tuto otázku byla příznivější než v předchozí otázce, kde zhoršení majetkových poměrů ať už výrazné nebo nepatrné, připustilo 88,24% respondentů. Co se ovšem týká přímého zhoršení platební schopnosti, potvrdilo tento stav „pouze“ 55,88% respondentů.

Výsledek odpovědi na tuto otázku znamená, že respondenti pociťují či spíše pocítili, že při nařízení nebo v průběhu exekuce byly reálně ohroženy jejich platební schopnosti. Uvědomují si, že v konečném důsledku může toto zhoršení opět znamenat řadu dalších finančních problémů odvozených od neplacení. To, že úhrada exekučních nákladů platební schopnost nezhoršuje, uvedlo celkem 44,12% respondentů. Interpretace tohoto výsledku může být různá. Buď jsou příjmy respondenta opravdu v takové výši, že hrazení exekučních nákladů další platební schopnost neovlivní, nebo si neuvědomili skutečnou výši těchto nákladů. Opět je nutno zdůraznit, že ve 44,12% respondentů výrazně převažují ti respondenti, kteří mají zkušenost jen s exekucí daňovou. To znamená, že výše

nákladů exekuce dosáhla částky 500,-Kč. Ve skupině s 55,88% zase naopak převažují respondenti, kteří se s exekucí potýkají opakovaně a setkali se i s exekucí vedenou prostřednictvím soudního exekutora.

Ot. č. 15) Měly poplatky spojené s exekucí špatný vliv na Vaše vztahy v rodině nebo s blízkými osobami?

Obrázek 14: *Negativní vliv poplatků spojených s exekucí na osobní vztahy v rodině*

Zdroj: vlastní výzkum

Odpovědi respondentů na tuto otázku je nutno interpretovat s přihlédnutím ke skutečnosti, že se jedná o „exekuci“ jako takovou. Jak bylo v textu uvedeno, exekuce má závažné psychické i sociální dopady. Je provázána stresem, což s sebou mimo jiné přináší i negativní zkušenost, a nutně se tento psychický stav u osob blízkých musí odrazit. Nakolik k tomuto přispěje výše nákladů, bude záležet zejména na majetkových poměrech exekucí postižené osoby a rovněž na tom, zda se jedná o opakované hrazení exekučních nákladů či nikoliv. U vybraného vzorku respondentů se tyto negativní vztahy objevily a negativní vliv při hrazení exekučních nákladů přiznalo 23,53 % respondentů. Naopak 76,47% odpovědělo, že hrazení poplatků negativní vliv na osobní a osobnostní vztahy nemělo. Přes skutečnost, že negativní vztahy nebyly blíže vymezeny, bylo ve dvou případech uvedeno doplnění na konci dotazníku.

Jeden respondent popsal narušené vztahy uvnitř rodiny. Jeho sourozenci s ním kvůli návštěvě exekutora v domě jejich rodičů odmítli komunikovat. Další respondent uvedl, že kvůli exekucím se

opakovaně dostal do hádky s přítelkyní po zablokování společného bankovního účtu, protože jeho přítelkyně nebyla schopna z tohoto účtu hradit pravidelné platby-trvalé příkazy.

4.4 Vyhodnocení výzkumu – dílčí závěr

Z provedeného dotazníkového šetření i samotné teoretické části této práce jsem na výzkumnou otázku, zda je možné volbou vhodné formy exekuce zmírnit finanční dopady na dlužníka a alespoň částečně tak snížit některá rizika, která vedou k jeho sociálnímu vyloučení, dospěl k jednoznačné odpovědi. Tou odpovědí je: „**Ano**“.

Ano, volbou vhodné formy exekuce tam, kde to umožňuje legislativa, lze zmírnit finanční dopady exekuce na dlužníka a alespoň částečně tak lze snížit rizika, která vedou k jeho sociálnímu vyloučení.

Tento závěr odvozuji jak z teoretické části práce, kde se zabývám komparací exekučních nákladů a příčin zadlužení, tak i z výsledků provedeného kvantitativního výzkumu.

H1-Exekucí postižené osoby si jsou většinou vědomy výše rozdílů v nákladech exekuce

Tato hypotéza se výzkumem **potvrdila**. Jelikož vzorek respondentů se sestával pouze z osob, které s exekucí mají osobní zkušenost, lze vyjít z odpovědí všech respondentů. Nerelevantnější k verifikaci této hypotézy se však nabízí odpovědi na otázky uvedené v dotazníku pod čísly 6 až 9.

Respondenti v dotazníkovém šetření s jednoznačnou procentuální převahou označili odpovědi, z nichž vyplývá, že si výši nákladů u jednotlivých druhů exekucí přesně uvědomují, a to s více než 50%.

Domnívám se, že podobného výsledku by u osob, které nemají s exekucí osobní zkušenost, zejména pak s exekucí daňovou, nebylo možno dosáhnout. Hlavním viníkem jsou v tomto případě média a nízká informovanost. Exekuce, o nichž se mluví ve sdělovacích prostředcích, se v převážné většině týkají „senzací“, které jsou zajímavé pro veřejnost a zvyšují sledovanost médií. Naopak výkon státní správy jako strohé číslo již veřejnost tak nezaujme. A zde zmíním ještě jeden fakt. Souhrnná statistika počtu exekucí provedených státními orgány a orgány územních samosprávných celků v ČR – bohužel neexistuje.

H2-Většina exekucí postižených osob bude v budoucnu při plnění svých povinností zodpovědnější.

Tato hypotéza se výzkumem **nepotvrdila**. Stejně jako u předchozí hypotézy vycházím z celkového výsledku výzkumu. Nejrelevantněji vnímám odpovědi na otázky 10 až 14, ale ani ostatní otázky nelze v tomto směru pominout. Celkově nám šetření dává hrubý přehled vztahující se k finanční gramotnosti respondentů, ale i k dopadům exekuce po stránce ekonomické a sociální. Je zřejmé, že respondenti, kteří se setkali s větším počtem exekucí, jsou více obeznámeni se svými právy, což výsledky výzkumu potvrzují. Častěji žádali o možnost ulehčení platby a proti osobám, u nichž byla exekuce vedena pouze jednou, byli opatrnější v případech zadlužení k odvrácení exekuce. Rozhodně ale nelze říci, že by těchto osob byla většina.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo přiblížení problematiky exekucí s důrazem na komparaci exekučních nákladů při exekuci daňové a exekuci vedené soudním exekutorem. Legální a současně rozdílné postupy při exekuci na straně jedné, příčiny zadlužení na straně druhé.

Jsem si vědom toho, že má práce je pojata poměrně široce a dotýká se celého spektra problémů, exekuce, zadlužení domácností, finanční gramotnost atd. Přesto se domnívám, že pro komplexní pohled na danou problematiku je tento rozsah přinejmenším žádoucí. Vytržení jakéhokoliv segmentu práce by pro nezasvěceného čtenáře znamenal omezený pohled bez možnosti odvodit si souvislosti a uvědomit si závažnost a hloubku problému.

Jako negativní důsledek tohoto širokého pojetí pak vnímám tu skutečnost, že nebylo možno zabývat se detailně všemi nastíněnými problémy. Pro splnění cílů práce jsem se zaměřil pouze na ty otázky, které jsem deklaroval v úvodu této práce a které jsou obsaženy v jejím názvu „Způsoby exekuce a její dopady na zadlužování současné populace“.

Exekuce daňových pohledávek, tedy exekuce dle daňového řádu, státními orgány a orgány územních samosprávných celků by přispěla ke snížení ekonomického zatížení dlužníků. Na rozdíl od exekuce prováděné soudními exekutory, které toto zatížení zvyšuje.

Jsem přesvědčen, že není úmyslem zákonodárce daňové dlužníky nadměrně zatěžovat exekučními náklady, které by byl dlužník povinen hradit soudnímu exekutorovi. Není to zcela jistě ani v zájmu společnosti, jak bylo popsáno výše. V důsledku exekucí mnozí přicházejí o střechu nad hlavou, ztratili zaměstnání, rozpadla se jim rodina, páchají trestnou činnost apod. Přesto, právě zákonodárce dosavadní legislativou toto zatížení připustil. Nyní po vytrvalé kritice médií, veřejnosti i ve světle judikátů ústavního soudu se opět v rámci své legislativní pravomoci pokouší tyto náklady a postupy exekučních orgánů, zejména soudních exekutorů, korigovat. Jako příklad mohu uvést opsanou novelu, slučování exekucí, programové prohlášení vlády, úprava advokátních tarifů v roce 2014, připravované přenesení kárných žalob na Ministerstvo spravedlnosti ČR v roce 2015 atd.

Změna nebo úprava legislativy je bezesporu mimo dosah sociální pedagogiky. Jsem ale přesvědčen, že na uvedená fakta nelze rezignovat. Je povinností všech, kdo se touto problematikou zabývají, na rozdíly v exekucích poukazovat. V rámci výchovného působení nebo dluhových poraden lze dlužníky poučit o jejich právech a zjevném nepoměru v exekučních nákladech. Stejně tak to lze i činit na úřadech při výkonu státní správy. I tento postup a seznámení dlužníků s riziky plynoucími z exekuce jistě v některých případech přispěje k větší komunikativnosti ze strany dlužníků a mnohé daňové pohledávky, pokuty, správní poplatky, nebo místní poplatky budou řešit dlužníci primárně se správcem daně a nebudou čekat na exekuci.

Splnění povinnosti ze strany dlužníka však vidím vždy na prvním místě. Na dlužníky nelze nahlížet pouze jako na oběti, jako na ty, na nichž se někdo nespravedlivě obohacuje. Pokud vůči věřiteli své povinnosti neplní, musí i nadále následovat exekuce jako logická reakce vedoucí k vynucení práva a splnění dlužnickových povinností. Přesto zastávám názor, že exekuce nemusí a nemá být pro dlužníka likvidační nebo nepoměrně zatěžující. Fakt, že stát není efektivně schopen vymoci své daňové pohledávky, aniž by přitom nevyužíval soudní exekutory, jejichž náklady jsou neustále předmětem kritiky, by na dlužníky neměl dopadat.

Mělo by být především v zájmu státu přijmout taková opatření, aby u daňových pohledávek nedocházelo k jejich vymáhání prostřednictvím soudních exekutorů.

Přes skutečnost, že nebylo v mých silách demonstrovat dopady exekuce na zadlužování současné populace, demonstroval jsem dopady exekuce na zadlužování reprezentativního vzorku v Jihomoravském kraji. Jsem přesvědčen, že tyto výsledky by se příliš nelišily od výsledků získaných na vzorku respondentů v rámci celé republiky. Takové šetření by si ovšem vyžádalo spolupráci ministerstev vzhledem k povaze získávaných dat a přístupu k neveřejným seznamům daňových dlužníků od jednotlivých institucí.

Rád bych nyní z historie sociální pedagogiky připomněl myšlenky jednoho z předních představitelů německé sociální pedagogiky. K. Mollenhauer sociální pedagogiku chápal jako instituci, která stojí proti vývoji společnosti, tedy škodám, které společnost způsobila nebo lidem působí. Společnost si tak ze sociálních pedagogů vytváří největší kritiky.

Domnívám se, že v tomto případě je kritika postupu státních orgánů vůči dlužníkům zcela jistě na místě. Ačkoliv má stát nástroje k vymáhání, nejsou tyto nástroje, ať už z důvodů **finančních nebo personálních**, beze zbytku využívány. Jak již v této práci bylo uvedeno, je daňová exekuce exekucí nejrychlejší a při důsledném dodržování, dostatečném personálním, motivačním a finančním zajištění by zcela jistě byla efektivní minimálně v takové míře, jako exekuce prováděná soudními exekutory. Zkusme se potom zeptat, jestli neselhal stát ve své regulační funkci, pokud tento stav nechal dospět až sem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., *o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., ze dne 4. prosince 1963, *občanský soudní řád*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 119/2001 Sb., ze dne 22. února 2001, *kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., ze dne 24. června 2004, *správní řád*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 128/2000 Sb., ze dne 12. dubna 2000, *o obcích* ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 280/2009 Sb., ze dne 22. července 2009 *daňový řád*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 120/2001 Sb., ze dne 28. února 2001, *o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů*

Zákon č. 396/2012 Sb., ze dne 19. září 2012, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 549/199 Sb., ze dne 5. prosince 1991, České národní rady, *o soudních poplatcích*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., ze dne 3. února 2012, *občanský zákoník*

Zákon č. 182/2006 Sb., *o úpadku a způsobu jeho řešení (insolvenční zákon)*, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti ze dne 5. září 2001, *o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem*

Monografie

BREBURDA, J. *Exekuce srážkami ze mzdy 2013*, Vyd. 1. Praha: ANAG 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-758-4.

GROSSOVÁ, M. *Exekuce na peněžitě plnění v současné právní praxi*. podle stavu k 1. 1. 2007. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2007, 603 s. ISBN 978-80-7201-621-1.

HLAVSA, P., DÁVID, R. a KOJAN, M. *Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí*: poznámkové vydání s judikaturou podle stavu k 1. září 2013. Praha: Leges, 2013, 256 s. ISBN 978-80-87576-54-0.

HUBINKOVÁ, Z. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. 3., aktualiz., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2008, 277 s. ISBN 978-80-247-1593-3.

JANDA, J. *Jak žít šťastně na dluh*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 176 s. ISBN 978-80-247-4833-7.

KELLER, J. *Soumrak sociálního státu*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, 158 s. ISBN 80-86429-41-5.

KRAUS, B., SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I*. Institut mezioborových studií Brno, 2009, 63 s. Bonny Press. 63 s.

KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál s.r.o., 2008, 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

MUSELÍKOVÁ, M., VAŇKOVÁ, Z., VODIČKOVÁ, M. *Právo v sociální oblasti*. Brno: IMS, 2012, 178 s.

RADVAN, E. VAVŘÍK, M. *Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách*. Brno: IMS, 2009, 57 s.

SCHELLE, K., ŽIDLICKÁ, M., a VLČEK E. *Obecné dějiny státu a práva v dokumentech*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, 174 s. ISBN 80-210-0926-8.

SKŘEJPEK, M. *Texty ke studiu římského práva*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2001, 279 s. ISBN 80-86199-32-0.

SMRČKA, L. *Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, xxii, 538 s. ISBN 978-80-7400-199-4.

SUTTON, G. *Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získejte dobrý kredit*. Hodkovičky [Praha]: Pragma, c2010, 237 s. ISBN 978-80-7349-129-1.

ŠUSTR, A. *Nový daňový řád 2011: užitečný průvodce při aplikaci daňového řádu v praxi: praktické komentáře a návody pro daňové subjekty: leden 2011*. Praha: Forum, 2011, 354 s. ISBN 978-80-904803-3-9.

VÍZDAL, F. *Sociální psychologie I*, Institut mezioborových studií Brno, 2010, 140 s.

Časopisy a jiné zdroje

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.ledna 2012, sp.zn.20 Cdo 3870/2011. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-11-2014] a Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.června 2012, sp.zn. 20 Cdo 66/2012-Účel exekuce a náklady exekuce In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-11-2014]

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2009, *K exekuci*, sp. zn. 20 Cdo 3160/2007, do částky 47/2014 Sb. a 12/2014 Sb.m.s. - RA574JUD157710CZ - JUD157710CZ - In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21-11-2014]

Vymáhání daní podle daňového řádu - stav k 30. 6. 2014 do částky 51/2014 Sb. a 14/2014 Sb.m.s. - RA578 – LIT38370CZ - In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 19-12-2014]

Pl. ÚS 51/05-*K nepřipustnosti opravného prostředku proti exekučnímu příkazu; k návrhu na zrušení § 47 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů* - poslední stav textu stav k 30. 6. 2014 do částky 51/2014 Sb. a 14/2014 Sb.m.s. - RA578, JUD151142CZ - JUD151142CZ In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20-12-2014]

Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2007 č. JUD34691CZ - Pl. ÚS 8/06-*Základ pro výpočet odměny exekutora v případě dobrovolného plnění povinného po nařízení exekuce*, Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 17. 02. 2009 JUD147946CZ - I. ÚS 684/07 - 2-*K náhradě nákladů exekuce a k odměně soudního exekutora*, Nález ústavního soudu JUD211094CZ - IV. ÚS 1881/11 - 1-*K neopodstatněnému navýšování nákladů exekučního řízení; k závaznosti nálezů*. Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2013 JUD246103CZ - I. ÚS 1787/11 - 2-*Stanovení výše odměny soudního exekutora*. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 9-12-2014]

LICHOVNÍK, T. *K místní příslušnosti soudních exekutorů*, Komorní listy 02/2014, Praha: Exekutorská komora ČR, 2014 str. 3, MK ČR E 19153

KRBCOVÁ, V. *Velká novela exekučního řádu a občanského soudního řádu*, Komorní listy 02/2013, Praha: Exekutorská komora ČR, 2013 str. 42, MK ČR E 19153

Nález ústavního soudu ze dne 21. 01. 2010, sp. Zn. I. ÚS 2930/09-*K odměně soudního exekutora v případě dobrovolného plnění povinného* -In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21-11-2014]

SIROVÁTKA, T., WINKLER, J. *Význam "nových sociálních rizik" v současné společenské vědě*. Časopis katedry sociologie FSS MU, Sociální studia 2/2010, s 13 dostupné z <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/101025114401.pdf>

Posečkání a splátkování - LIT44717CZ - poslední stav textu - stav k 17. 10. 2014 do částky 82/2014 Sb. a 24/2014 Sb. m. s. - RA613 Daňový řád, 12. část In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21-11-2014]

Komentář k KO280_2009CZ: text paragrafu, stav k 8 .9 .2014 do částky 80/2014 Sb. a 23/2014 Sb.m.s. - RA609, In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21-11-2014]

Internetové zdroje

BAXA, J. *Přiměřenost právní regulace Projevy účastníků* - stav k 6. 7. 2014 do částky 51/2014 Sb. a 14/2014 Sb. m. s. RA581 In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21. 10. 2014] – dostupné rovněž z <http://www.novinky.cz/domaci/283996-stat-uz-neni-schopen-dodrzovat-zakony-varoval-sef-nejvyssiho-spravniho-soudu.html>

ČIŽINSKÝ, P. Iuridicum Remedium *Analýza systémových chyb na poli exekucí* [online]. 2012 [cit. 8. 9. 2014]. Dostupné z: <http://www.iure.org/14/89/analyza-systemovych-chyb-na-poli-exekuci>

Důvodová zpráva k zákonu č. 280/2009 Sb., [online] [cit. 12-11-2014]. Dostupná z <http://www.kacr.cz/data/Methodika/Legislativa/Dokumenty%20k%20p%C5%99ipom%C3%ADnk%C3%A1m/d%C5%AFvodov%C3%A1%20zpr%C3%A1va%20D%C5%98.pdf>

BÁČOVÁ, P. *Ve vymáhání pohledávek správních orgánů jsou soudní exekutoři nejefektivnější a nejlevnější*. Ek cr [online]. 12. 02. 2014 [cit. 14-12-2014]. Dostupné z <http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1499-ve-vymahani-pohledavek-spravnich-organu-jsou-soudni-exekutori-nejefektivnejsi-a-nejlevnejsi-12-02-2014?w=>

BÁČOVÁ, P. *Exekutorská komora varuje před falešnými exekucemi*. Ekcr [online]. 2014 [cit. 15-12-2014]. Dostupné z <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1688-exekutorska-komora-cr-varuje-pred-falesnymi-exekucemi-15-07-2014-15-14>

Vláda České republiky - Programové prohlášení vlády ČR, ze dne 14.02.2014 [cit. 19-09-2014] Dostupné z <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911/>

Předlužení – otázky a odpovědi [online]. 2014 [cit. 15-09-2014]. Dostupné z <http://www.ey2010.cz/predluzeni/> *Předlužení je na rozdíl od běžného zadlužení moment kdy dlužníci přestávají schopni své závazky splácet.*

HRUŠOVÁ, M. *Půjčka před výplatou je cesta do dluhového pekla*. Hypoindex.cz [online]. 27. 11. 2014 [cit. 17-01-2015]. dostupné rovněž z : <http://www.hypoindex.cz/pujcka-pred-vyplatou-je-cesta-do-dluhoveho-pekla/>

BENEŠOVÁ, P. *Stále více invalidních důchodců se zadlužuje. Je jich dvakrát víc než loni*. Zprávy Českého rozhlasu, Politika a společnost, ze dne 10. 08. 2014 [cit. 15-12-2014] dostupné z http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/1383139

HANŽLOVÁ, J. *Exekutoři zabavují část důchodu víc než 72 tisícům dlužníků*. Zprávy Českého rozhlasu, Domácí ekonomika, ze dne 21. 07. 2014 [cit. 18-12-2014] dostupné rovněž z : http://www.rozhlas.cz/zpravy/domaciekonomika/_zprava/1375963

NÝVLT, O. a STRAŠILOVÁ, G. *Mladí lidé po ukončení studia na trhu práce*, Analýza Českého statistického úřadu ze dne 27.11.2014 [online] 27.11.2014 [cit. 18-12-2014] dostupné z [http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/a513a6edf5cb9a0ac1257d9d0049f0a1/\\$FILE/czam112714analyza.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/a513a6edf5cb9a0ac1257d9d0049f0a1/$FILE/czam112714analyza.pdf) str.1-8

PRAVEC, J. a NĚMEC, J. *Česko se topí v dlužích*, Ekonom.ihned.cz, ze dne 23. 12. 2014, [online] 23.12.2014 [cit. 28-01-2015] dostupné rovněž z <http://ekonom.ihned.cz/c1-63241130-cesko-se-topi-v-dluzich>

ČTK, Hypoindex, *Dluhy českých domácností klesly poprvé za 11. let*, Hypoindex ze dne 28. 02. 2013, [online] 28. 02. 2013 [cit. 28-01-2015], dostupné z <http://www.hypoindex.cz/dluhy-ceskych-domacnosti-klesly-poprve-za-11-let/>

ŠAFRÁNEK, O. *Soudy loni nařídily téměř 900 tisíc exekucí. O sto tisíc víc než v roce 2013*. Právní rádce, ze dne 19. 01. 2015, [online], [cit. 28-01-2015] dostupné z <http://pravniradce.ihned.cz/c1-63380230-soudy-loni-naridily-temer-900-tisic-exekuci-o-sto-tisic-vic-nez-v-roce-2013>

Český statistický úřad, Statistické zajímavosti. *Rozvodovost*. 2013 [online], [cit. 14-12-2014] dostupné z <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>

ZEMAN, M. *Ministerstvo financí spustilo portál o finančním vzdělávání*, ze dne 3. 6. 2014 [online], [cit. 20-12-2014], dostupné z <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2014/mf-spustilo-portal-o-fin-vzdelavani-18027>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy *Čeští žáci jsou ve finanční gramotnosti nadprůměrní*. [online] [cit. 29-9-2014], Dostupné z <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/cesti-zaci-jsou-ve-financni-gramotnosti-nadprumerni>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod.	A podobně.
atd.	A tak dále.
ISBN	International Standard Book Number – mezinárodní standardní číslo knihy.
např.	Například.
OSŘ	Občanský soudní řád.
OZ	Občanský zákoník.
resp.	Respektive.
Sb.	Sbírka zákonů.
tj.	To jest.
tzv.	Tak zvaný.
ust.	Ustanovení.
WWW	World Wide Web – světová rozsáhlá síť.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: <i>Struktura respondentů podle pohlaví</i>	43
Obrázek 2: <i>Struktura respondentů dle věku</i>	44
Obrázek 3: <i>Dosažené vzdělání respondentů</i>	45
Obrázek 4: <i>Důvod provedení exekuce</i>	46
Obrázek 5: <i>Exekuční orgán provádějící exekuci</i>	47
Obrázek 6: <i>Výše uhrazených nákladů exekuce</i>	49
Obrázek 7: <i>Náklady exekuce byly nejvyšší u exekuce prováděné:</i>	50
Obrázek 8: <i>Jsou exekuční náklady příliš vysoké?</i>	51
Obrázek 9: <i>Nejvíce na exekučních nákladech uhradíte při exekuci prováděné</i>	52
Obrázek 10: <i>V případě odvrácení hrozící exekuce je ochotno dále se zadlužit</i>	53
Obrázek 11: <i>O ulehčení platby žádalo</i>	55
Obrázek 12: <i>Majetkové poměry se zhoršily</i>	57
Obrázek 13: <i>Zhoršení platební schopnosti v důsledku úhrady exekučních nákladů</i>	58
Obrázek 14: <i>Negativní vliv poplatků spojených s exekucí na osobní vztahy v rodině</i>	59

SEZNAM PŘÍLOH

příloha PI - *Vývoj zadlužení domácností v České republice*

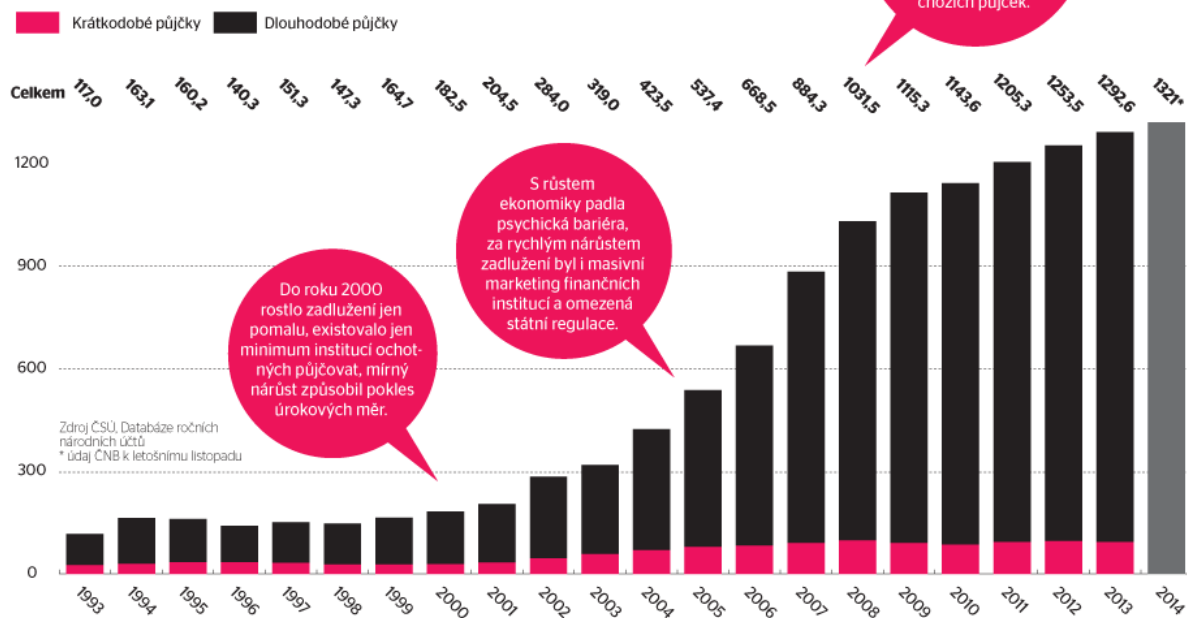
příloha PII - *Počet nařízených exekucí*

příloha PIII - *Počet exekucí na důchod*

příloha PIV - *Dotazník*

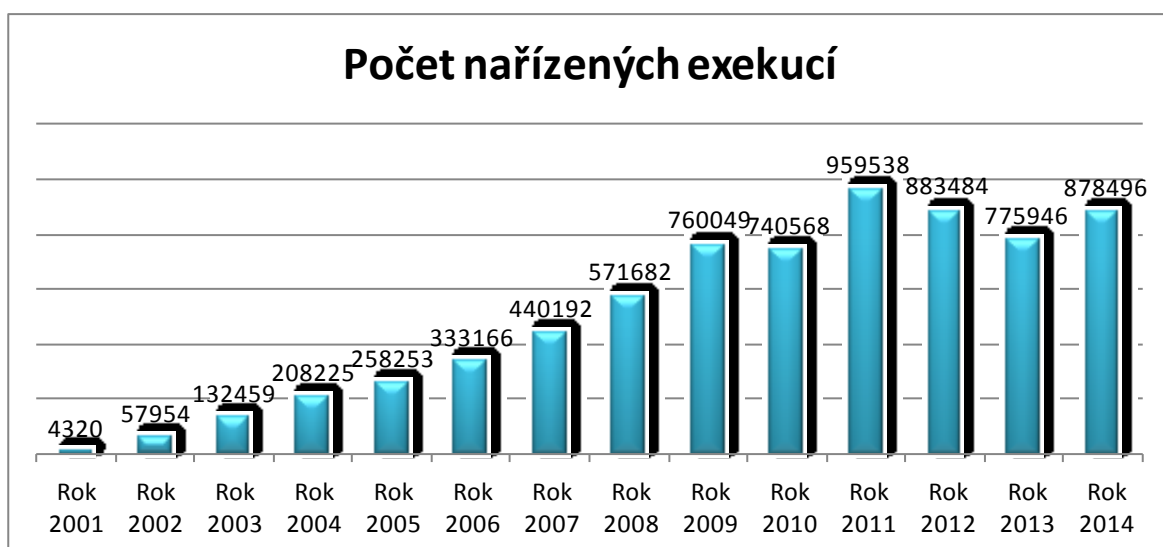
PŘÍLOHA PI -VVÝVOJ ZADLUŽENÍ DOMÁCNOSTÍ V ČR

Vývoj zadlužení domácností v České republice (mld. Kč)

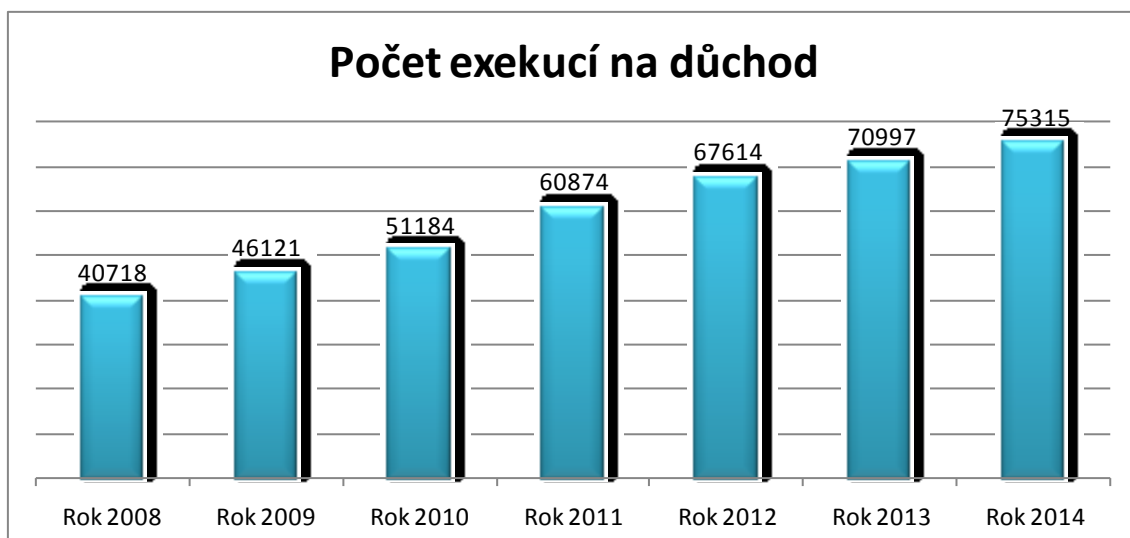
Vývoj zadlužení domácností v ČR. Zdroj: ČSÚ, Databáze ročních národních účtů, dostupné z http://img.ihned.cz/attachment.php/270/57543270/lfKmJsOvHbFySdtT5e7a2QBDIwxiR9W0/EK50_10.gif.

PŘÍLOHA PII - POČET NAŘÍZENÝCH EXEKUCÍ

Zdroj: Zpracováno autorem podle zdrojů z Ministerstva spravedlnosti ČR a Exekutorské komory ČR

PŘÍLOHA PIII - POČET EXEKUCÍ NA DŮCHOD

Zdroj: Zpracováno autorem podle údajů z České správy sociálního zabezpečení

PŘÍLOHA P IV: DOTAZNÍK

Vážení respondenti,
obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který bude podkladem pro mou bakalářskou práci s názvem „Způsoby exekuce a její dopady na zadlužování současné populace“.

Dotazník je anonymní a jeho vyplnění zcela dobrovolné. Vaše odpovědi nebudou nikde prezentovány a budou považovány za důvěrné. Veškeré získané údaje využiji výhradně pro účely uvedené bakalářské práce.

Pokud se rozhodnete k vyplnění dotazníku, zvolené odpovědi zakřížkujte. U některých otázek lze označit odpovědi více.

Předem děkuji za Vaši ochotu, spolupráci a čas strávený vyplněním dotazníku.

Šuba Radim
student oboru Sociální pedagogika

1) Jaké je vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

2) Jaký je Váš věk?

- 15-25
- 26-40
- 41-60
- 61 a více let

3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Středoškolské bez maturity, vyučen
- Středoškolské s maturitou
- Vysokoškolské

4) Byla nebo je proti Vám vedena exekuce?

- Ano, v jednom případě
- Ano, ve více případech
- Ne

5) Důvodem exekuce byla Vámi neuhrazená

(U této otázky je možné označit více odpovědí)

- Půjčka, hypotéka
- Pokuta
- Místní poplatek
- Nájem
- Jiný dluh

6) Jste schopen/a uvést, kdo exekuci/e prováděl?

(U této otázky je možné označit více odpovědí)

- Exekutorský úřad (Exekutor)
- Soudní vykonavatel
- Městský / celní úřad
- Jiný subjekt (vymáhací agentura, inkasní společnost)
- Nevím, kdo exekuci prováděl

7) Jak vysokou částku jste hradil/a na exekučních nákladech? Neuvádějte celkový dluh, ale pouze exekuční náklady.

(U této otázky můžete označit více odpovědí podle počtu exekucí)

- Do 1000,-Kč
- Do 7000,-Kč
- Více než 7.000,-Kč
- Nevím, exekucí jsem měl více

8) Náklady exekuce byly nejvyšší u exekuce prováděné

- Exekutorským úřadem
- Soudem
- Městským/celním úřadem
- Nevím, nejsem schopen posoudit

9) Domníváte se, že exekuční náklady jsou příliš vysoké?

- Ano jsou vysoké vždy
- Ne v nákladech exekuce je rozdíl podle toho kdo exekuci provádí
- Nevím nemám na to názor

10) Nejvíce na exekučních nákladech zaplatíte při exekuci prováděné

- Exekutorským úřadem
- Soudem
- Městským/celním úřadem
- Nevím, nejsem schopen posoudit

11) Pokud by Vám znovu hrozila exekuce, vzal/a byste si půjčku na úhradu dluhu, abyste se exekuci vyhnul/a?

- Ano
- Ne
- Nevím

12) Žádal/a jste někdy o splátky, posečkání nebo odklad platby, aby nedošlo k exekuci?

- Ano
- Ne

13) Zhoršily se v důsledku placení exekučních nákladů Vaše majetkové poměry?

- Ano, výrazně
- Ano, nepatrně
- Ne

14) Zhoršila se v důsledku úhrady exekučních nákladů Vaše schopnost hradit jiné platby např. (půjčky, nájemné)?

- Ano
- Ne

15) Měly poplatky spojené s exekucí špatný vliv na Vaše vztahy v rodině nebo s blízkými osobami

- Ano
- Ne

Chcete doplnit nějaký poznatek k problematice exekucí nebo výši exekučních nákladů?

Pokud ano zde máte možnost vyjádřit své připomínky a názory: